

Nebezpečné jevy spojené s užíváním Internetu

Milan Zábojník

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Milan ZÁBOJNÍK**

Osobní číslo: **H08247**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Nebezpečné jevy spojené s užíváním internetu**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti rizik spojených s užíváním internetu.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu na základních školách.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JIROVSKÝ, V. Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.

MATĚJKA, M. Počítačová kriminalita. Praha: Computer Press, 2002. ISBN 80-7226-419-2.

SMEJKAL, V. Internet a ŐŐŐ. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0058-1.

ŠMAHEL, D. Psychologie a internet. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jana Kitlíňská

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

25. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14. 2. 2011

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasažuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá nebezpečnými jevy spojenými s užíváním Internetu. V teoretické části jsou jednotlivé nebezpečné jevy na základě odborné literatury popsány a jsou zde uvedena pravidla k bezpečnějšímu užívání Internetu. V praktické části je popsán výzkum, který byl realizován na základních školách ve městě a na vesnici a jehož hlavním cílem bylo zjistit, jaké jsou zkušenosti a postoje žáků 7. a 8. tříd k rizikům, která jsou spojena s užíváním Internetu.

Klíčová slova: Internet, virtuální svět, sociální sítě, zneužití důvěry, kybergrooming, kyberšikana, kyberstalking.

ABSTRACT

This thesis deals with dangerous phenomena associated with the use of the Internet. In the theoretical part are described individual dangerous phenomena on the basis of professional literature and stated rules for safer use of the Internet. The practical part describes the research which was conducted in elementary schools in city and village, with the main objective to find out about the experience and attitudes of pupils in 7th and 8th grades towards risks associated with using the Internet.

Keywords: Internet, virtual world, social networks, abuse of trust, cyber grooming, cyberbullying, cyberstalking.

Děkuji Mgr. Janě Kitliňské, za odborné vedení, vstřícnost, podporu, cenné rady a připomínky, kterými mi byla nápomocna při zpracování této bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 INTERNET	13
1.1 HISTORIE INTERNETU	14
1.2 PŘIPOJENÍ K INTERNETU	15
1.3 VIRTUÁLNÍ SVĚT.....	16
1.4 PRÁVNÍ ASPEKTY INTERNETU	17
2 STRÁNKY SE ŠKODLIVÝM A NELEGÁLNÍM OBSAHEM	19
2.1 AGRESE NA INTERNETU	19
2.2 DĚTSKÁ PORNOGRAFIE	20
2.3 EXTREMISMUS A NÁBOŽENSKÉ SEKTY	21
2.4 PORUŠOVÁNÍ AUTORSKÉHO PRÁVA	22
3 ZNEUŽITÍ DŮVĚRY A NEBEZPEČNÉ KOMUNIKAČNÍ PRAKTIKY V PROSTŘEDÍ INTERNETU	24
3.1 SOCIÁLNÍ INŽENÝRSTVÍ	24
3.2 KYBERGROOMING	25
3.3 KYBERŠIKANA.....	27
3.4 KYBERSTALKING	28
3.5 SOCIÁLNÍ SÍTĚ NA INTERNETU A JEJICH RIZIKA	29
4 ZÁVISLOST NA INTERNETU	32
5 PRAVIDLA K BEZPEČNĚJŠÍMU UŽÍVÁNÍ INTERNETU PRO RODIČE A DĚTI	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
6 VÝZKUM	38
6.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	38
6.2 VÝZKUMNÉ CÍLE.....	38
6.3 VÝZKUMNÁ STRATEGIE A METODA SBĚRU DAT.....	39
6.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	39
6.5 REALIZACE VÝZKUMU	41
6.6 ZPRACOVÁNÍ DAT	41
6.7 VÝSLEDKY	41
6.7.1 Výsledky k cíli č. 1	41
6.7.2 Výsledky k cíli č. 2.....	48
6.7.3 Výsledky k cíli č. 3.....	51

6.7.4	Výsledky k cíli č. 4.....	54
6.7.5	Výsledky k cíli č. 5.....	56
7	DISKUSE	59
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	63
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	67
	SEZNAM GRAFŮ	68
	SEZNAM PŘÍLOH.....	69

ÚVOD

Moderní informační a komunikační technologie jsou běžnou součástí našeho každodenního života. Mezi technologie, které nás nejvíce ovlivňují, můžeme zcela jistě zařadit Internet, který zasahuje do našich životů na každém kroku. Chcete udělat výhodný nákup – využijete Internet. Potřebujete získat informace, kontaktovat banku, státní instituci či jinou společnost - využijete Internet. Bylo Vaše dítě nemocné a chcete s ním probrat zameškanou látku - informace jsou opět dostupné na Internetu. Chcete se seznámit, pobavit se s kamarády nebo úplně cizími lidmi – svou náruč Vám otevírá celosvětová síť Internet. Internet je rychlý, pohodlný, bez čekání a ihned k dispozici. Internet s sebou bezpochyby přináší celou řadu výhod. Umožňuje provádět úkony, které byly pro společnost nemyslitelné ještě před 10-15 lety.

Internet má, ale i svou odvrácenou tvář. Je to místo, které umožňuje rychlé šíření dětské pornografie, agresivity a násilí. Je to místo, kde můžou „lovit“ své příznivce a prezentovat své názory různá extremistická hnutí a náboženské sekty. Prostřednictvím Internetu se dá formou kyberšikany a kyberstalkingu útočit na soukromí dětí, mládeže, ale i dospělých. Internet je místo, kde se dá snadněji než v běžném životě zneužít důvěry dětí i dospělých. Nebezpečným jevem spojeným se zneužitím důvěry u dětí je kybergrooming vedoucí až k sexuálnímu zneužití. Se zneužitím důvěry je úzce spjata sociální inženýrství. V neposlední řadě musíme zmínit i závislostní chování na Internetu a rizika, která jsou spojena s užíváním sociálních sítí.

V teoretické části práce je popsán vznik a vývoj Internetu, právní rámec a nebezpečné jevy spojené s užíváním Internetu a to v tématech, které jsem již výše ve stručnosti nastínil. V závěru teoretické části jsou uvedena pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání Internetu.

Praktická část práce navazuje na problematiku popsanou v teoretické části a to zejména na tu část, která souvisí se zneužitím důvěry, nebezpečnými komunikačními praktikami a sociálními sítěmi na Internetu. Pozornost byla zaměřena na děti v první fázi dospívání - pubescenci. V praktické části je popsán výzkum, který byl realizován na základních školách ve městě a na vesnici a jehož hlavním cílem bylo zjistit, jaké jsou zkušenosti a postoje žáků 7. a 8. tříd k rizikům, která jsou spojena s užíváním Internetu.

Proč jsem si pro svou práci vybral zrovna toto téma? Internet se stal každodenní běžnou součástí našich životů a je dobré s ním umět zacházet, ale je také zapotřebí uvědomovat si všechna rizika, které s sebou jeho užívání přináší. Cílem práce je o těchto rizicích informovat a uvést pravidla k jeho bezpečnějšímu užívání, aby se prostředí Internetu stalo méně rizikovým pro všechny jeho uživatele, zejména děti, protože ony jsou nejvíce zranitelnou skupinou dění na Internetu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INTERNET

V současné době již nelze zpochybnit to, že Internet se stal jedním z nejvýznamnějších fenoménů přelomu druhého a třetího tisíciletí. V dějinách lidstva bude jeho role s největší pravděpodobností stejně významná jako vynález Gutenbergova knihtisku nebo Wattova parního stroje (Smejkal, 2001).

Na začátku si vysvětleme rozdíl mezi Internetem a internetem. Internet psaný s velkým písmenem „I“ znamená konkrétní celosvětový systém pracující na protokolu TCP/IP¹, s konkrétními adresami, propojkami apod. Oproti tomu internet s malým „i“ je jakékoliv propojení libovolné množiny sítí pracující na libovolných principech (Smejkal a kol., 2004).

Co tedy vlastně Internet představuje? Internet je globálním prostředím, které vzniká vzájemným propojením mnoha jednotlivých internetových sítí. Služby Internetu jsou dostupné po celé zeměkouli. Mezi služby s nejrozsáhlejším použitím patří služba www² a elektronická pošta (e-mail). Internet dále umožňuje vzdálené přihlašování, přenos souborů, napojení na informační služby, ale nabízí též komunikaci v reálném čase (např. ICQ), elektronické rozhovory (chat), diskusní skupiny, vyhledávací služby, hraní on-line, elektronické obchody a další (Vítovský, 2004).

Proč je Internet tak populární? Podle Navrátila (2004) můžeme popularitu Internetu shrnout do těchto bodů:

- Internet je síť, která pokrývá celou planetu a na rozdíl např. od telefonní sítě není závislá na velkých „monopolních“ provozovatelích
- Internet běží v reálném čase nonstop na celé zeměkouli a všichni jeho uživatelé jsou připojeni on-line
- Data jsou na Internetu přenášena v digitální podobě, tedy v nezměněné kvalitě
- Jakákoliv komunikace po Internetu je levná, kdy se hradí pouze poplatek za jeho využití

¹ TCP/IP – Sada protokolů k propojování sítí. TCP/IP propojuje Internet.

² WWW – World Wide Web. Univerzální hypertextový systém fungující v síťovém prostředí.

- Snadné ovládání
- Velké množství uživatelů
- Ničím neomezená svoboda publikování. Z technického hlediska nelze konkrétnímu jedinci zabránit, aby umístil své stránky a soubory na Internet
- Pružnost a rychlost

Podle zjištění Českého statistického úřadu u nás ve 2. čtvrtletí 2010 používalo Internet již téměř 5,5 miliónu jednotlivců starších 16 let (62 % dospělé populace). Platí, že Internet používají častěji muži než ženy, mladší než starší, či jednotlivci s vyšším než nižším vzděláním (Informační společnost v číslech 2011, 2011).

1.1 Historie Internetu

Historie Internetu sahá do období studené války mezi Západem a Východem, do období konce padesátých a šedesátých let. V tuto dobu dostala americká firma RAND Corporation za úkol vymyslet, jak by jednotlivé vojenské základny, města a státní úřady mohly úspěšně komunikovat i po jaderné válce. Dosavadní principy sítě založené na jednom centrálním uzlu nebylo možné použít, protože kdyby byl zničen právě tento uzel, celá síť by nefungovala (Navrátil, 2004).

V roce 1964 zveřejnila RAND Corporation možné řešení, které bylo založeno na dvou principech: síť nebude mít žádnou centrální složku a bude od začátku navrhována tak, aby fungovala, i když jsou některé její části zničeny. Myšlenky se nedlouho poté chopila grantová agentura ministerstva obrany USA s názvem ARPA. Na podzim roku 1969 byl instalován první uzel sítě a na konci téhož roku již existovaly 4 uzly, všechny umístěné na významných amerických univerzitách. Tato síť dostala pojmenování podle svého zřizovatele jako ARPANET. V roce 1971 měl ARPANET celkem 15 uzlů a v roce 1972 již 37 uzlů. V roce 1973 se k němu připojily také první zahraniční uzly ve Velké Británii a v Norsku. Na rozdíl od původního záměru začali ARPANET využívat jeho uživatelé mimo plnění pracovních úkolů, především k přenosu osobních vzkazů prostřednictvím elektronické pošty a pro diskuse v rámci elektronických konferencí. ARPANET ovšem nebyl jedinou počítačovou sítí na světě či alespoň v USA. Své počítačové sítě si budovaly i jiné resorty. Pro jejich provozovatele i uživatele se ukázalo jako velmi výhodné, když je mohli propojit s ARPANETEM, který se stával zárodečnou sítí, na kterou se postupně "nabalovaly" další a další sítě, až vznikl celý konglomerát vzájemně propojených sítí, kterým se začalo říkat

příznačně Internet - s velkým I. Patrně nejvýznamnější sítí, která se "nabalila" na ARPANET a stala se tak součástí Internetu, byla síť NSFNET, jejíž program byl zahájen v roce 1985. Tuto síť si vytvořila jako svou vlastní síť instituce NSF (National Science Foundation), která měla v USA na starosti podporu vědy a výzkumu obecně. NSFNET díky svým přenosovým schopnostem, kdy průběžně zvyšoval přenosovou kapacitu a posléze i na základě koncepčního záměru, postupně přejímal původní roli ARPANETU - tedy roli páteřní sítě. Vše pak vyvrcholilo v březnu roku 1990, kdy byl původní ARPANET odstaven a zrušen. NSFNET mezitím úplně přebral úlohu páteřní sítě celé obrovské soustavy sítí, která tvořila Internet. NSFNET byla koncipována jako výzkumná síť, ale s postupem času se stala především provozní sítí, zajišťující přenosy velkých objemů dat. Její provozovatel NSF ji nechtěl poskytnout pro komerční účely a tímto svým omezením dal v 90. letech vzniknout čistě komerčním páteřním sítím (Peterka, 1995a).

Pokud bychom měli zmínit událost, která odstartovala masivní rozšíření Internetu, musíme zmínit rok 1991, kdy vzniká World Wide Web, tedy standart pro přenos hypertextových a grafických informací. Díky WWW, tedy internetovým stránkám, se Internet stal přístupným nejen pro počítačové nadšence z akademické obce, ale i pro uživatele, kteří nemají s počítači mnoho společného (Navrátil, 2004).

1.2 Připojení k Internetu

Pokud se chceme účastnit dění na Internetu, musíme se k jeho síti nejprve připojit. Před připojením bychom si měli rozmyslet k jakým účelům a jak často budeme internet využívat. Služby, které nám Internet umožňuje využívat, jsou sice zdarma, ale připojení do sítě, která nám zprostředkuje náš poskytovatel internetového připojení – provider, je zpoplatněno. Čím vyšší rychlostí budeme chtít být připojeni, tím více peněz nás to bude stát.

V současné době existuje několik možností pro připojení počítače k Internetu:

1. Telefonní linka přes modem
 - Dial - up - dnes již na ústupu
 - ISDN – na jedné účastnické přípojce umožňuje účastníkovi přenos hlasu, textu, obrazu, ale také připojení do sítě Internet
 - ADSL – vysokorychlostní připojení
2. Bezdrátová síť
 - Mobilní telefonní síť a její formy jako GRPS, EDGE, UMTS, CDMA

- WIFI
 - Satelitní připojení
3. Kabelová přípojka

1.3 Virtuální svět

Virtuální svět vzniká v prostředí virtuální reality a kyberprostoru. Tyto pojmy spolu úzce souvisí.

Virtuální realitu můžeme definovat takto: „Zdánlivá realita, nerozeznatelná od skutečné. Simulované interaktivní prostředí, v jednoduchém případě například třírozměrný model scény okolního prostředí simulující i fyzikální vlastnosti objektů vytvořený počítači“. (Vitovský, 2004, s. 244).

Virtuální realitu můžeme dále definovat jako: „Počítačem simulovanou skutečnost (počítačem generovaný svět), se kterou může uživatel vstoupit do interakce“ (Koopler, In Čermák, Navrátil, 1997, s. 55).

Pojem kyberprostor (cyberspace) je nejčastěji používán jako obecné označení uměle vytvořených světů, kterých dnes existuje více. Například svět služby World Wide Web, svět ve kterém probíhají bankovní transakce, celosvětová telefonní síť, apod. Obecně svět, ve kterém hraje prim podstata myšlenková, logická, věcná (duch) a hmotná podstata (tělo) ztrácí na významu. Jde o světy žijící vlastním životem, ve kterém probíhají různé aktivity - například dialogy mezi lidmi, převody z účtu na účet, či jiné druhy transakcí a interakcí (Peterka, 1996).

Vstupem do kyberprostoru je naše přirozená identita utlumena, virtuální jedinec svou identitu tvoří volně podle svých kritérií a zájmů. Zvolenou identitu si můžeme v různých segmentech kyberprostoru nebo v určitém chatu podržet nebo ji můžeme měnit. Můžeme měnit věk, pohlaví, ale i další znaky. Flexibilita virtuální identity je bezpečnostním rizikem zvláště při fluktuaci mezi ní a přirozeným světem (Sak, 2007).

Virtuální svět má svá specifika, a pokud se zaměříme na svět Internetu, tak tento je charakteristický tím, že se jedná o prostředí bez zábran. Ve virtuálním světě mají lidé méně zábran než v reálném životě (Šmahel, 2003). Jak uvádí Joinson (In Šmahel, 2003) můžeme hovořit o absenci úzkosti ze sociálních situací a ztrátu obav z odhalení sebe sama.

Na Internetu také lidem obecně méně záleží na mínění druhých. Pravidla, normy, klasická omezení uplatňované v reálné komunikaci nemusí v řadě případů platit (Šmahel, 2003).

1.4 Právní aspekty Internetu

Internetu na rozdíl od většiny významných technologických objevů lidstva, nemůžeme přiřadit jeho autora v podobě konkrétní osoby nebo skupiny osob. Internet je zapotřebí chápat jako „Sít“ neboli „sít sítí“. Technicky jde o soustavu serverů, komunikací a k nim připojených počítačů. Organizačně jsou to poskytovatelé jednotlivých sítí a podsítí, zprostředkovatelé připojení, uživatelé apod. Tento celek nemá svého konkrétního majitele. Majitele mají jednotlivé servery či části sítí, ale neexistuje žádná právnícká nebo fyzická osoba, která by za Internet byla naším partnerem. Z výše uvedeného tedy můžeme učinit závěr, že Internet jako takový nemá právní subjektivitu a není ani subjektem práva (Smejkal, 2001).

Jedna z klíčových otázek práva na Internetu je otázka rozhodného práva a jurisdikce. Chceme-li určitou situaci posoudit, musíme mít jasno v otázce, které právo (právo kterého státu), bude pro řešení vzniklého problému rozhodné, který státní orgán, nejčastěji soud je oprávněn vydat pravomocné rozhodnutí a který orgán může takové rozhodnutí vymoci či vykonat. Právní řády, které určují práva a povinnosti jednotlivým subjektům, jsou v současné době až na malé výjimky pod kontrolou jednotlivých států (Polčák, 2007).

I když je to obtížný úkol, sjednocování právních úprav je nevyhnutelné, poněvadž s absencí mezinárodně právní úpravy se otevírá volné pole působnosti jednotlivým státům, což vždy nevede k žádoucím výsledkům. Například americké právo přijalo zásadu, že v USA může být trestně stíhán autor nebo ten, kdo nezákonný obsah na Internetu uveřejnil a to v případě, že k němu mají američtí občané přístup. Toto je ovšem nebezpečná cesta jak řešit problém jurisdikce, protože takovým způsobem by se každý poskytovatel obsahu na Internetu stal subjektem trestního práva všech zemí světa, tedy i práva arabských států, které je však odlišné od práva světa západního. (Matějka, 2002).

Rizikové jevy spojené s užíváním Internetu popisované v této práci, jsou spojeny především s právem trestním.

Jak uvádí Polčák (2007) při odhalování internetové kriminality mají hlavní slovo orgány činné v trestním řízení na území, kde se pachatel aktuálně zdržuje. Výjimku představuje Úmluva Rady Evropy o počítačové kriminalitě, která byla otevřena k podpisu 23. 11. 2001

v Budapešti. V Úmluvě byly mimo jiné definovány jednotlivé skutkové podstaty trestných činů, jež se členské státy zavazují ve svých jurisdikcích stíhat. Jedná se o tyto trestné činy:

- Nedovolené získání přístupu k systému
- Nedovolené narušování komunikace
- Poškození dat
- Narušení běhu informačních systémů
- Zneužití technických prostředků k výše uvedeným trestným činům (včetně jejich držení)
- Padělání za užití počítače
- Počítačový podvod
- Výroba, distribuce, získávání a držení dětské pornografie na datových nosičích
- Porušování autorských práv a práv souvisejících
- Pomáhání nebo návod k uvedeným činům

K uvedenému výčtu je však třeba dodat, že v některých případech mají jednotlivé státy možnost určité typy uvedených jednání nestíhat, což se může například týkat skutkové podstaty vyhledávání a držení dětské pornografie na datových nosičích (Polčák, 2007).

Úmluva Rady Evropy o počítačové kriminalitě byla ratifikována již 27 státy včetně USA. Česká republika Úmluvu v roce 2005 podepsala, ale dosud neratifikovala. Více než 100 zemí po celém světě čerpá z Úmluvy inspiraci pro svou legislativu (Bezpečnost a základní práva – jaká jsou pravidla pro internet, 2010).

2 STRÁNKY SE ŠKODLIVÝM A NELEGÁLNÍM OBSAHEM

Naše děti vyrůstají a budou vyrůstat v prostředí, ve kterém hraje Internet významnou úlohu. Během svého brouzdání po síti narazí na mnoho stránek s podezřelým obsahem. Můžou zde najít stránky s erotickou či pornografickou tematikou, stránky kde se propaguje agresivita, násilí, extremismus, ale také stránky, kde se snaží „lovit své ovečky“ různá náboženská uskupení. Nesmíme zapomínat ani na weby, na kterých jsou umístována díla porušující autorské právo. Na stránky se škodlivým a nelegálním obsahem lze narazit náhodou, ale i zcela cíleně.

Existují různé možnosti, jakými se můžeme snažit zabránit našim dětem v kontaktu se škodlivým a nelegálním obsahem na internetových stránkách. Zde je potřeba zmínit programy známé jako „parentel kontrol“, neboli rodičovská kontrola. Programy umožňují rodičům omezovat a sledovat používání počítače dětmi. Programy, ale nejsou všemocné. Pokud se dítě chce dostat na stránky s nevhodným obsahem, tak si najde cestu, jak to uskutečnit. Proto jsou zapotřebí i další opatření rodičů jako například ty, že se děti poučí o rizicích Internetu.

Problematikou stránek se škodlivým a nelegálním obsahem se v České republice mimo jiné zabývají internetové portály jako „horkálinka.cz“ na <http://horka-linka.saferinternet.cz/> nebo „Internet Hotline Nadace Naše dítě“ na <http://www.internethotline.cz/index.htm>. Svou činností umožňují veřejnosti aktivně zasáhnout v boji proti stránkám se škodlivým a nelegálním obsahem. Oba dva portály jsou kontaktním místem pro přijímání oznámení týkající se šíření nezákonného a nevhodného obsahu na Internetu. Po přijetí takového oznámení je jeho obsah vyhodnocen a předán kompetentním orgánům, které mohou proti takovému obsahu zasáhnout.

2.1 Agrese na Internetu

Internet lze označit za obrovské uložisko informací, kde je dokumentován náš vztah k agresi a násilí. Na Internetu můžeme najít bitky fotbalových chuligánů a plno jiných forem a podob agresivního a násilného chování. Pokud na stránce www.youtube.com zadáme vyhledání slova „fight“ (boj), najdeme 1 060 000 položek (ke dni 19.4.2011).

Nyní si definujme pojmy agrese a agresivita. Jak uvádí Martínek (2009, s. 9): „Agrese (z lat. Aggressio) – výpad, útok – jednání, jímž se projevuje násilí vůči některému objektu,

nebo nepřátelství a útočnost s výrazným záměrem ublížit. Agresivita (z lat. Aggressivus) - útočnost, postoj nebo vnitřní pohotovost k agresi. V širším slova smyslu se takto označuje schopnost organismu mobilizovat síly k zápasu o dosažení nějakého cíle a schopnost vzdorovat těžkostem“.

Přestože výsledky různých studií zabývající se fenoménem mediálního násilí si mnohdy odporují, lze mediální násilí považovat za jednu z nejvýznamnějších příčin projevů agresivního chování u dětí a mládeže. Je skutečností, že média mají moc ovlivňovat jednání, myšlení i citění lidí. Agrese, kterou dítě shlédne na Internetu či v televizi, může sloužit jako vzor k napodobení. Dítě, které často pozoruje násilí, je upevňováno v přesvědčení, že agrese je povolená, přípustná a dají se s ní řešit konflikty v životě (Martínek, 2009).

Od agrese prezentované zejména zobrazením násilí (filmy, klipy) přejdeme k jinému druhu agrese, které se vyznačuje nepřátelským chováním uživatelů Internetu označované jako **flame war** (doslova plamenná válka) a můžeme jej popsat následovně. Kdekoliv, kde spolu komunikuje větší počet lidí, často dochází k situacím, kdy jeden příspěvek vyvolá celou řadu odpovědí. Zcela zákonitě zde dochází k situacím, kdy se diskutující začínají vzájemně přít a střetávat. K takovému střetu stačí i nevinný a upřímně míněný příspěvek, se kterým někdo nesouhlasí nebo ho jinak vyprovokuje. Dotčený na příspěvek podrážděně reaguje a to tak, aby to „slyšeli všichni“. Takovým odpovědím se v angličtině říká flames (plamen, šleh, prudký cit, atd.). Pokud si to původní autor nenechá líbit, strhne se písemná přestřelka, kterou označujeme jako flame war. Díky schopnostem a možnostem Internetu se do ní můžou zapojit další lidé, takže z toho může být někdy až opravdová slovní válka (Peterka, 1995b).

2.2 Dětská pornografie

Dětská pornografie je jedna z forem komerčního sexuálního zneužívání dětí. Komerčním sexuálním zneužíváním dětí se rozumí použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturálních mezi dítětem, zákazníkem, prostředníkem nebo agentem a jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely. Tato mezinárodně platná definice byla přijata na I. Světovém kongresu OSN ke komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, který se konal ve Stockholmu ve dnech 27. – 31. srpna 1996 (Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006-2008, 2006).

Dítětem se podle čl. 1 Úmluvy o právech dítěte rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve³.

Rozmach Internetu přinesl šíření pornografie nebývalou konjunkturu. Jedná se o jednu z nejrozšířenějších aktivit, která je prováděna v souvislosti s počítači. Počítače a Internet připravily ideální podmínky pro šíření pornografie a právě na tomto případu lze velmi názorně dokumentovat, jak dokázal Internet změnit letitý a zaběhnutý systém určitého lidského jednání. V dobách před masovým rozšířením Internetu se pornografie šířila především pomocí časopisů případně videokazet prodávaných z ruky do ruky někde v tmavém průjezdu. Podobný postup je díky Internetu minulostí (Matějka, 2002).

Každému, kdo má o pornografické dílo zájem stačí na Internetu pár kliknutí a najde, co hledá.

Abychom zde zmínili i názor zastánců pornografie, tak tito se brání argumentací, že je obtížné vymezit hranici mezi uměním a pornografií a že sexuálně stimulující díla mohou stimulovat pouze takové sklony, které byly u daného jedince přítomny již před expozicí pornografií (Vaničková, 2007).

2.3 Extremismus a náboženské sekty

Jedním z rysů každé společnosti je různost názorů a postojů. Na rozdíl od „běžného občana“ se však určitá část společnosti přiklání k extrémně idealistickým až radikálním postojům a tyto své postoje se snaží prosazovat více či méně razantně. Co se týká života v demokratické společnosti je zde zapotřebí říct, že demokracie nemá dostatek mechanismů, aby se ubránila projevům extremismu, protože jinak by se mohla stát diktaturou. Můžeme tedy konstatovat, že extremismus je průvodním jevem demokracie (Chmelík, 2001).

Extremismus je termín, kterým můžeme charakterizovat jednání, které je výrazně odchýlené od obecně uznávaných a přijímaných norem v dané době. V sociologické rovině ho můžeme chápat jako souhrn určitých sociálně patologických jevů, které jsou vytvářeny více

³ Úmluva o právech dítěte byla přijata Valným shromážděním OSN dne 20. listopadu 1989 v New Yorku a je závazná pro Českou republiku od roku 1991.

či méně organizovanými skupinami osob a jejich příznivci. Extremismus bývá někdy označován i jako ultrapravicový nebo ultralevicový postoj (Chmelík, 2001).

Náboženská sekta je relativně uzavřené uskupení osob se stejným náboženským smýšlením, s absolutistickými nároky na podřízenost členů, s pevně organizovanou strukturou a nekritickými zásadami a názory. Nebezpečnost sekt spočívá v situacích, kdy po svých členech požaduje absolutní závislost na skupině a jejích vůdcích, požaduje vzdání se vlastní identity a hmotných statků nebo i vlastního života (Chmelík, 2001).

Jak uvádí Aydin (In Gřivna, Polčák, 2008) s rozmachem moderních komunikačních technologií se stal Internet místem, kde stále ve větší míře dochází k šíření nenávistné propagandy. Podle Feina (In Gřivna, Polčák, 2008), používají Internet k agitačním a informačním aktivitám, případně náboru nových členů jak pravicově, tak levicově zaměřeni extremisté, ale i tzv. nebezpečné sekty.

Možnost prostřednictvím Internetu zveřejňovat programová prohlášení a aktuální informace přináší tyto výhody: celosvětový dosah sítě umožňuje, že zveřejněné informace jsou globálně dostupné za nepatrnou část nákladů v porovnání s šířením jiným způsobem; informace jsou často prezentovány mimo právní jurisdikci vlastní země; identifikace autora je velmi ztížená (Gřivna, Polčák, 2008).

Nebezpečné názory a myšlenky, které jsou publikovány na Internetu extremistickými skupinami či náboženskými sektami jsou nebezpečné především v té etapě života mladých lidí, ve které začínají hledat svou identitu a vymezují se vůči svému okolí.

2.4 Porušování autorského práva

Autorské právo je specializované odvětví práva a je součástí práv plynoucích z duševního vlastnictví. Zabývá se nároky tvůrců autorských děl při využívání jejich tvorby. Prostřednictvím trestněprávní úpravy porušování autorského práva podle § 270 trestního zákoníku, je autorům chráněných děl poskytována ochrana. Autorský zákon dává autorům výlučné možnosti rozhodovat o některých aspektech využívání jejich děl (Jirovský, 2007).

Porušování autorských práv zažilo s rozvojem Internetu nebývalý boom. V dřívějších dobách nebylo páčání této trestné činnosti nikterak snadnou záležitostí. Podívejme se např. na hudební nahrávky. V době, kdy existoval záznam na dlouhohrající desky, bylo třeba k nelegálnímu kopírování postavit lisovnu a vybavit ji drahým zařízením. Takové případy

byly zcela ojedinělé. S nástupem záznamu na magnetofonovou pásku se situace změnila. Kopírovat nahrávku mohl skoro každý, ale kvalita záznamu rapidně klesala. Za pomoci rozvoje informačních technologií byl tento nedostatek odbourán v době, kdy se mechanika CD-ROM s možností zápisu, stala běžnou součástí osobního počítače. Kopie vytvořená pomocí této technologie je zcela shodná s originálem (Matějka, 2002).

Jak uvádí Jirovský (2007) faktory, které přispěly k tomu, že se trestné činy proti duševnímu vlastnictví rozšířily s rozvojem Internetu, jsou zejména tyto:

- Snadná dostupnost nelegálních kopií autorských děl. Postačí jen připojení k Internetu a médium, na který záznam uložíme.
- Nehmotná podstata autorských práv, která vyžaduje jiné chápání společností, než je běžné pro ostatní trestné činy. Toto je potřeba chápat tak, že pokud někdo odcizí hmotný majetek, vzniká zřetelná újma jeho majiteli. U duševního vlastnictví není újma tak znatelná, jelikož vlastník „vlastně o nic nepřišel“.
- Vysoká cena softwaru, hudebních a filmových nosičů, která neumožňuje lidem s nižší kupní silou pořídit si legální software, hudbu nebo film.

Jaké konkrétní možnosti nám tedy nabízí Internet pro nezákonné šíření autorsky chráněných děl. Jsou to především webové servery pro sdílení, posílání a prohlížení souborů, z nichž nejznámější je patrně Rapidshare.com. Na takovém serveru může kdokoliv, cokoliv uložit a stejně tak si to může kdokoliv stáhnout do svého počítače. Chcete-li např. stáhnout film Gladiátor, stačí tento název zadat do vyhledávače a po jeho vyhledání si film stáhnout.

Dále jsou to peer-to-peer sítě (P2P) jejichž společným znakem je to, že v jejich rámci lze sdílet soubory s filmy, hudebními nahrávkami, hrami, textem, softwarem, které jsou uloženy na kterémkoliv počítači na světě připojeným k Internetu. P2P tedy nevyžadují k uložení dat žádný speciální server. Počítače v P2P síti se vzájemně propojují a vyměňují si data. Uživatelé mají prostřednictvím P2P možnost své soubory sdílet a současně je z jiných počítačů stahovat.

3 ZNEUŽITÍ DŮVĚRY A NEBEZPEČNÉ KOMUNIKAČNÍ PRAKTIKY V PROSTŘEDÍ INTERNETU

Anonymita Internetu s sebou přináší množství rizik, jež se dokážou prosadit v životě každého z nás. Svět online není lepší než ten reálný a přináší s sebou i negativa, která známe z běžného života. Online svět má svá jistá specifika. Zde je především potřeba zmínit anonymitu. Anonymní e-mailová adresa, telefonní číslo nebo přezdívka poskytuje útočníkovi pocit bezpečí pro jeho praktiky, ať již budeme mluvit o zneužití důvěry u sociotechniků nebo o změně identity u kybergroomerů či pachatelů kyberšikany a kyberstalkingu (Hyman, 2008).

3.1 Sociální inženýrství

„Dějiny sociálního inženýrství jsou dějiny lidské hlouposti a slabin lidského vnímání - vlastností, které jsou po celou historii lidstva dnes a denně zneužívány“ (Jirovský, 2007, s. 195).

Sociální inženýrství lze podle Vitovského (2004, s. 213) definovat jako: „Typ útok (attack), jehož cílem je získat informace od člověka jakožto nejslabšího článku bezpečnostního řetězce. Metodou je klam či podvod“.

Jedním z cílů může být získat citlivé údaje prostřednictvím oklamání zaměstnance firmy, většinou pomocí e-mailů nebo telefonů. Sociální inženýrství vyžaduje přesvědčivého a komunikativního člověka. Mezi časté techniky patří předstírání jiné identity, zneužití důvěry, podstrčení diskety s nástrojem útočnicka (Vitovský, 2004).

Jak uvádí Mitnick (2002, s. 4): „Sociotechnika je ovlivňování a přesvědčování lidí s cílem oklamat je tak, aby uvěřili, že sociotechnik je osoba s totožností, kterou předstírá a kterou si vytvořil pro potřeby manipulace. Díky tomu je sociotechnik schopný využít lidi, se kterými hovoří, případně dodatečné technologické prostředky, aby získal hledané informace“.

Hlavní myšlenka útoku sociotechnika je, že se nesnaží o prolamování hesel, když je pro něho jednodušší, aby přinutil někoho, kdo heslo zná, aby mu jej řekl. Navíc pokud svůj útok provede dobře, tak si ani oběť neuvědomí, že něco prozradila nesprávné osobě. Tento rys sociálního inženýrství je nejnebezpečnější. Pokud nám někdo ukradne platební kartu, víme, že musíme udělat takové kroky, aby byla karta zablokována, ale v případě, že je proti

nám použito sociální inženýrství si vůbec neuvědomujeme, že nás někdo okrádá (Šimek, 2003).

Jedno z oblíbených rčení zní, že vypnutý počítač je bezpečný počítač. Toto rčení však není příliš pravdivé, protože podvodník si nechá počítač zapnout někým, koho k tomu přemluví. Zkušený sociotechnik, je schopný získat přístup prakticky ke každé informaci. Je to jen otázka trpělivosti, času, úsilí, osobnosti a umění manipulace. Pokud lze lidmi manipulovat nebo je oklamávat, pak neexistuje žádná technologie, která by mohla útokům sociotechniků zabránit (Mitnick, 2002).

Konkrétním nebezpečím, které sebou přináší útok sociotechnika, je například to, že získá heslo k internetbankingu a tím i přístup do bankovního účtu oběti. Může získat heslo k přihlášení na e-mail, facebook, přístup do počítače oběti apod.

3.2 Kybergrooming

Velká většina informací na Internetu je zdrojem pro zábavu, vzdělávání, nakupování či jakékoliv jiné aktivity. Je to, ale i místo, kde si své oběti hledají pachatelé jednoho z nejnebezpečnějších internetových jevů – kybergrooming.

Termínem kybergrooming (child grooming, grooming) označujeme takové chování uživatelů Internetu (kybergroomerů, predátorů), jejímž cílem je u oběti vzbudit falešnou důvěru a přimět ji k osobnímu setkání. Výsledkem jednání kybergroomera může být sexuální zneužití, fyzické násilí, zneužití oběti k výrobě dětské pornografie či prostituci apod. Kybergrooming je druh psychické manipulace, která je realizována prostřednictvím Internetu, mobilních telefonů a jiných souvisejících technologií (Berson, 2002, O'Connell, 2001, In Kopecký, 2010a).

Oběťmi kybergroomingu jsou především děti ve věku 11-17 let. Častěji jsou oběťmi dívky než chlapci. Můžeme usuzovat, že oběťmi jsou především takoví uživatelé Internetu, kteří svůj volný čas většinou tráví v on-line komunikačním prostředí, jako je chat, sociální sítě (Facebook, Twitter apod.) či internetové seznamky, kde hledají přátele, kamarády, životní partnery. Kyberútočníci také navštěvují dětské a herní portály a využívají i inzertní portály, kde nabízejí dětem různé možnosti kariéry nebo výdělků (Kopecký, Krejčí, 2010).

Nejpravděpodobnějšími cíli útoků predátorů jsou děti s rodinnými problémy, které tráví hodně času bez dozoru a o samotě. Děti, které postrádají sebedůvěru a sebeúctu a které jsou

izolovány od svých vrstevníků. Neexistuje však žádná typická oběť. Každé dítě může být obětí. (Weber, 2011).

Pachatelé útoků tvoří heterogenní skupinu, ve které jsou zastoupeny osoby jak s nízkým tak vysokým sociálním statutem (právníci, učitelé, policisté). Oběť pachatele v řadě případů zná a útočníkem často bývá známý rodiny oběti. Patologický zájem o děti byl diagnostikován u většiny útočníků (Kopecký, 2010a).

Jak uvádí Kopecký, Krejčí (2010) proces manipulace dítěte prochází těmito čtyřmi základními etapami:

1. **Příprava kontaktu** – predátor připravuje podmínky pro realizaci manipulace oběti.
 - Vytvoření falešné identity.
 - Falešná autorita – někdy vystupují útočníci jako představitelé firem, kteří mají obětem přinést nějaký užitek.
2. **Kontakt s obětí, navázání a prohlubování vztahu** – navázání kontaktu s obětí a budování virtuálního vztahu.
 - Efekt zrcadlení – útočník napodobuje oběť s cílem prolomit její zábrany.
 - Snaha získat co nejvíce informací o oběti.
 - Profilování oběti – sestavení profilu oběti z informací, které oběť sdělila a z informací, které se dají o oběti nalézt na Internetu.
 - Vábění a uplácení oběti – např. dobití kreditu mobilního telefonu oběti apod.
 - Snižování zábran dětí a mládeže zaváděním sexuálního obsahu konverzace - snaha přimět oběť k zaslání své nahé fotografie, která může být následně využita k vydírání oběti.
 - Snahy o izolaci oběti od okolí
3. **Příprava na osobní schůzku** – v této fázi již útočník disponuje osobními údaji a diskriminujícími informacemi o oběti a plánuje osobní schůzku.
 - Technika překonávání věkového rozdílu mezi útočníkem a obětí – útočník mění pod nějakou věrohodnou záminkou svou virtuální identitu a mění se v dospělého.
 - Vyhrožování a vydírání oběti – ve chvíli, kdy oběť odmítne osobní schůzku, může útočník oběť vydírat tím, že zveřejní citlivé informace, které se o oběti dozvěděl.

4. **Osobní schůzka** – hlavní cíl kybergroomera završující předchozí etapy.
 - Pokračující manipulace – během první schůzky, která může být úplně nevinná, si agresor ověří, že je oběť nezletilá a nejedná se o nasazeného agenta. K samotnému útoku může dojít až po několika schůzkách.
 - Útok na oběť.

3.3 Kyberšikana

Kyberšikana je nový druh šikany, jejíž rozvoj umožnily moderní informační a komunikační technologie a to především Internet a mobilní telefony. Díky těmto nástrojům lze například velmi snadno natočit oběť na mobilní telefon v nějaké nepříjemné situaci a video umístit na Internet, kde ho můžou shlédnout milióny diváků.

Co je tedy kyberšikana? Kanadčan William A. Belsey (In Macháčková, 2007, s. 52) ji definuje jako: „Úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a komunikačních technologií“.

Mary L. Moris (In Macháčková, 2007) třídí jednotlivé podoby kyberšikany do těchto kategorií:

- Zasílání vulgárních, krutých, výhružných e-mailových či SMS zpráv oběti, výhružné telefonáty apod.
- Vytváření webových stránek, na kterých se objevují karikatury, příběhy, fotky, obrázky, vtipy, písňe a básně, které oběť ponižují a zesměšňují.
- Zasílání fotografií, obrázků, videonahrávek spolužákům, za účelem hlasování, „Kdo je největší.....“ (doplnění vulgárního nebo urážlivého slova).
- Zasílání pornografických fotografií s tváří oběti ostatním nebo jejich vystavení na webu.
- Nabourání se do e-mailové schránky oběti a odesílání obtěžujících, vulgárních zpráv, videa, fotografií apod., pod jménem oběti.
- Fotografování nebo filmování oběti prostřednictvím mobilního telefonu, digitálního fotoaparátu či kamery a jejich rozesílání ostatním spolužákům.

Jak uvádí Kopecký, Krejčí (2010) rozdíly mezi kyberšikanou a tradiční šikanou jsou tyto:

Místo a čas útoku – u tradiční šikany můžeme předpokládat, kde a kdy k útoku dojde (např. na hřišti, ve škole). Kyberšikana si nás najde kdekoliv a kdykoliv. Její oběti se můžeme stát vždy, když budeme připojeni k mobilní síti nebo internetu.

Útočník – je většinou anonymní, ukrytý za neurčitým identifikátorem nebo přezdívkou a tudíž to může být kdokoliv.

Sekundární útočníci (diváci a šířitelé) – počet diváků kyberšikany může být mnohonásobně větší než u klasické šikany. Divákem může být prakticky každý, kdo má přístup k Internetu.

Oběť – u obětí kyberšikany nezáleží na pohlaví, věku, postavení v sociální skupině, fyzické síle či úspěšnosti ve společnosti.

Útok a jeho dopad na oběť – během kyberšikany nedochází k osobnímu kontaktu oběti a útočníka (útočník nemusí svou oběť ani znát osobně a vytipuje si ji např. podle přezdívky na chatu nebo věku). Informace zveřejněné např. na Internetu mají dlouhodobější dopad než pomluva ve světě reálném, která „vyšumí“ a dá se na ni celkem rychle zapomenout. Na Internetu zůstávají informace uloženy a jsou dostupné odkudkoliv, kdykoliv a komukoliv

Diagnostika – vyhledávání obětí je stejně složité jako u jakékoliv psychické šikany. Psychické týrání nezanechává na oběti žádné zjevné stopy.

3.4 Kyberstalking

Kyberstalking je zvláštní podoba stalkingu. Stalking (stopování, lov) můžeme v kriminologickém smyslu definovat jako zlovolné, úmyslné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které ohrožuje její bezpečnost a snižuje kvalitu života. Pojem kyberstalking použil poprvé v roce 1999 Deirmenjian a charakterizoval ho jak stalking v kybernetické prostoru, tedy pronásledování prostřednictvím Internetu. Díky Internetu může stalker dlouhodobě, anonymně a systematicky deptat zvolenou oběť. Pachatelé kyberstalkingu bývají většinou muži a oběti častěji ženy. Stejně jako u stalkingu i u kyberstalkingu je vyšší pravděpodobnost, že se pachatel i oběť znají z reálného světa a měli předtím bližší nebo intimní vztah. Spíše výjimkou jsou ryze internetové známosti, které se překloupí do stalkingu. Kyberstalking je zajímavý pro větší počet pronásledovatelů, protože je snadno dostupný, kdy s minimem nákladů umožňuje terorizovat oběť i na velkou dálku (Čírtková, 2008).

Kopecký (2010b) uvádí tyto základní projevy stalkingu a kyberstalkingu:

1. Dlouhodobé a opakované pokusy kontaktovat oběť pomocí e-mailů, dopisů, SMS zpráv, telefonátů, zasíláním vzkazů na Skype, ICQ, zasíláním různých zásilek s dárky apod.
2. Demonstrování moci a síly stalkera
Například jde o fyzické pronásledování oběti cestou na nákup, do práce, čekání na oběť před domem apod. Výhrůžky přímého násilí (i zabitím) nejsou výjimkou. V oblasti elektronické komunikace se většinou jedná o různé výhrůžky typu: vidím tě, vím, co máš na sobě; vím, kde jsi a co děláš apod. Stalker může také vyhrožovat fyzickým útokem na blízké oběti.
3. Uskutečňování výhrůžek
Jedná se o ničení a poškozování majetku oběti případně o fyzický útok na oběť nebo její blízké.
4. Stalker se vydává za oběť
Stalker předstírá, že se mu oběť mstí a označuje sám sebe za oběť. Veřejné mínění se snaží obrátit na svou stranu tím, že demonstruje, jak se pro daného člověka obětuje, co vše pro něj dělá.
5. Snaha poškodit reputaci oběti stalkerem
Stalkera se snaží očernit oběť, například šířením lživých informací v okolí oběti (rodina, práce, sousedé, přátelé). Kyberstalker například vytvoří falešnou internetovou stránku/blog, kde o oběti, ve snaze snížit její reputaci, důvěryhodnost apod., uveřejňuje lživé informace. K šíření takových informací využívá i jiné komunikační informační kanály jako sociální sítě, chat apod.

3.5 Sociální sítě na Internetu a jejich rizika

Pojem sociální síť nepochází z oblasti informatiky, ale ze sociologie. Jde o skupinu uzlů, které jsou propojeny vzájemnými vazbami, kterými nemusí být nutně partnerství či přátelství, ale i společné názory, nenávisť, koníčky aj. Uzly představují jednotlivce, skupiny, organizace apod. Internetová sociální síť je primárně určena ke sdružování rozličných uživatelů, kterým umožňuje snadnou formou komunikovat s ostatními a sdílet s nimi informace ať už se jedná o fotografie, videa, nápady, názory apod. Boom internetových sociálních sítí,

který trvá dodnes, přišel v letech 2002 až 2004, kdy se objevili MySpace, Friendster a Bepo (Platko, 2009).

Sociální sítě umožňují realizovat řadu činností. Lze je využít ke vzdělávání, zábavě, ale díky zveřejněným osobním údajům i k internetové reklamě. Veškeré služby sociálních sítí jsou zdarma. Výjimku tvoří pouze komerční marketingové produkty. Mezi nejznámější a nejvyužívanější sociální síť v České republice patří zcela jistě Facebook⁴ (Kopecký, 2009).

Jak uvádí Kopecký (2009) s fungováním sociálních sítí je spojena řada problémů, kterými jsou:

1. **Sociální sítě slouží jako úložiště osobních údajů.** Celá řada uživatelů zveřejňuje své osobní informace, které lze následně zneužít k nebezpečným komunikačním praktikám.
2. **Uživatelé sociálních sítí se na síti chovají jinak než v běžném životě.** Zde hraje svou úlohu anonymita uživatelů a otevřenost komunikace v kyberprostoru. Uživatelé komunikují bez rozdílu věku a pohlaví a do pozadí ustupují vymezené společenské role. Dochází k překonávání různých komunikačních bariér (např. u introvertů). Sociální sítě neučí řešit konflikty kompromisem, když se nám něco nelíbí, lze se jednoduše odhlásit.
3. **Sociální sítě jsou prostorem pro existenci sociálně-patologických jevů.** Kybergrooming, kyberšikana, kyberstalking apod. Vzhledem k tomu, že se údaje zadané do profilu nijak neověřují, mohou nastávat situace, kdy útočník předstírá svůj věk a vzhled a využije důvěřivosti uživatele, který pak svolí k osobní schůzce (kybergrooming), což může skončit tragicky. Uživatelé se zveřejněnými osobními informacemi, fotografiemi se zdají být věrohodnější. Pravdou často bývá pravý opak. Na pravdivost uváděných údajů nelze spoléhat. Sociální sítě mohou být i nástrojem k vykonání pomsty. Vytvořit falešný profil oběti s urážlivým obsahem nebo útočné diskusní skupiny zaměřené na konkrétního jedince je pro útočníka snadné. Lze vyu-

⁴ Uživatelů Facebooku v České republice bylo k prosinci 2010 bezmála 3 miliony (28 % obyvatel ČR). Zdroj: ČSÚ. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/1_uzivatele_facebooku_v_ceske_republice.

žit i fotografie uživatele z profilu pro fotomontáž a tuto následně šířit po síti. Takové projevy můžeme zařadit pod kybešikanu. Důležité informace o své oběti může na sociálních sítích získat i pachatel stalkingu a to zejména díky uveřejněným osobním informacím, či kontaktům oběti.

Sociální sítě nám dávají možnost udržovat sociální vazby a vytvářet vztahy nové. Čím více času však trávíme na sociálních sítích, tím méně času nám zbývá na přímou komunikaci s lidmi, což má vliv na budování dovedností v oblasti přímé sociální interakce. Závěrem je potřeba říct, že je dobré si rozmyslet, jakým způsobem chceme budovat své vztahy. Většina mladých lidí si dnes již zvykla navazovat vztahy ve virtuálních prostředích (sociálních sítích), aniž by se osobně setkali se svými virtuálními protějšky. Přímá sociální interakce - ať již v rámci rodiny, zaměstnání, školy, je v lidském životě důležitá a nutná (Kopecký, 2009).

4 ZÁVISLOST NA INTERNETU

Oblíbeným mediálním strašákem ve Spojených státech je závislost na Internetu a internetové erotice a to na rozdíl od Evropy, kde se na problémy s podobnými příznaky s užíváním Internetu poukazuje méně často. Situace však není příliš příznivá ani v Evropě. V sousedním Německu prokázaly průzkumy, že asi každý dvacátý uživatel se na něm stává závislým, ve Švédsku je takto závislých 0,6 % uživatelů Internetu a podle zdravotnických průzkumů v Rakousku je na Internetu závislých rovněž 0,6 % jeho uživatelů (Jirovský, 2007).

Pokud si položíme otázku, jestli Internet a počítače můžou čistě z lékařského hlediska vyvolat závislost, musíme odpovědět, že ne. Závislost podle Mezinárodní klasifikace nemocí patří mezi duševní poruchy. Pokud dává člověk užívání nějaké látky přednost před hodnotami, jichž si cenil dříve, je závislý. Mezi takové látky patří alkohol, konopí, opioidy, léky na spaní a tlumivé léky, kokain, jiné budivé látky, tabák, halucinogeny, organická spouštědla a jiné návykové látky. Internet ani počítače se zde nevyskytují (Nešpor, 1999).

Podle Griffithse (In Šmahel, 2003) lze závislost obecně vymezit na základě přítomnosti těchto symptomů:

Důležitost – příslušná aktivita (např. surfování po Internetu) se stává nejdůležitější v životě, dominuje chování, myšlení a pocitům. Pokud se závislý své závislosti právě nevěnuje, přemýšlí, kdy se této činnosti věnovat bude.

Změna nálady - pokud právě nevykonáváme činnost, na níž jsme závislí, nejsme schopni se řádně soustředit, mění se nám nálada apod.

Zvyšování tolerance – aby se dostavil příslušný efekt, musíme hrát počítačové hry nebo brát určitou dávku látky stále ve větší míře.

Abstinenční příznaky – pokud přerušíme činnost, na níž jsme závislí, dostaví se nepříjemné pocity, jak psychického tak fyzického rázu.

Konflikt – závislost a okolní svět (rodina, škola, práce, zájmy apod.) se dostávají do konfliktu.

Recidiva – opětovné návraty do dřívějších stavů libosti vyvolaných činnostmi, na níž je jedinec závislý. Tomu rozumějme tak, že se závislý při dalším kontaktu s předmětem své závislosti dostane do již jednou zažívaného stavu rychleji než při kontaktu prvním.

Z výše uvedeného lze učinit závěr, že závislost na Internetu není závislostí v pravém slova smyslu, i když má se symptomy závislosti určité společné rysy. Psychiatr N.Shapira řadí patologický vztah k počítačům mezi návykové a impulzivní poruchy (Nešpor, 2007).

Podle Nešpora (2007) mají k návykovému chování blízko tyto okolnosti.

- Nadměrné věnování se počítači jako pracovnímu nástroji a prostředku. Problém může v tomto případě souviset s workoholismem.
- Počítačové hry. Zejména pro děti je jejich rizikovost zřejmá. Patří sem zaostávání v sociálních dovednostech, zanedbávání školy, prvek riskování a násilí v mnoha počítačových hrách, rizika pro zdravý vývoj pohybového systému apod.
- Internet jako prostředek k hazardní hře s následným přechodem k patologickému hráčství.
- Pornografie na Internetu. Na Internetu patří pornografické stránky k nejnavštěvovanějším.
- Účast na internetových diskusních skupinách („chat“), která je nadměrná a časově náročná. Takto postižený člověk často zanedbává své reálné vztahy pro povrchní a mělké kontakty na Internetu.

Jak uvádí Američanka Dr. Youngová (In Nešpor, 2007, s. 33): „Návykové chování ve vztahu k internetu může být formou úniku před jinými duševními problémy, které je třeba také léčit“.

5 PRAVIDLA K BEZPEČNĚJŠÍMU UŽÍVÁNÍ INTERNETU PRO RODIČE A DĚTI

Vedle nesporně pozitivních stránek, které nám Internet přináší, se setkáváme i s těmi negativními, kterými se zabývá tato práce a mezi něž patří: stránky se škodlivým a nelegálním obsahem, zneužití důvěry a nebezpečné komunikační praktiky, závislost na Internetu. Proto je zapotřebí informovat děti, rodiče i širokou veřejnost o nebezpečí Internetu a o pravidlech k jeho bezpečnému užívání.

Na nebezpečí související s užíváním Internetu reagovala i světová odborná veřejnost, kdy Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání Internetu byla poprvé formulována na II. Světovém kongresu proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, konaném v Jokohamě ve dnech 16. - 20. prosince 2001. Kongres navazoval na práci zahájenou na I. Světovém kongresu proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí konaném ve Stockholmu ve dnech 27. - 31. srpna 1996 (Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějším užívání internetu, 2004).

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání internetu byla distribuována na již zmíněném kongresu v Jokohamě. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT) provedlo v roce 2004 seznámení rodičů a široké veřejnosti s těmito pravidly zveřejněním „Pravidel pro rodiče a děti k bezpečnějším užívání internetu“ na webových stránkách MŠMT www.msmt.cz pod kapitolou Sociální programy – Prevence rizikového chování – Dokumenty – prevence (Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějším užívání internetu, 2004):

Pravidla pro děti k bezpečnějším užívání internetu

- 1) Nikdy nesděluj adresu svého bydliště, telefonní číslo domů nebo adresu školy, kam chodíš, jména a adresy rodičů a rodinných příslušníků i jejich telefonní čísla do práce, někomu, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu, jestliže Ti to rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) přímo nedovolí.
- 2) Pokud se neporadíš s rodiči, neposílej nikomu po internetu fotografii, číslo kreditní karty nebo podrobnosti o bankovním účtu a vůbec žádné osobní údaje.
- 3) Nikdy nikomu, ani nejlepšímu příteli, neprozrad' heslo nebo přihlašovací jméno své internetové stránky nebo počítače.
- 4) Nikdy si bez svolení rodičů nedomluvej osobní schůzku s někým, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu. Doma musí bezpodmínečně vědět, kam jdeš a proč.

- I když Ti rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) dovolí se s takovým člověkem sejit, nechod' na schůzku sám/sama a sejděte se na bezpečném veřejném místě.
- 5) Nikdy nepokračuj v chatování, když se Ti bude zdát, že se tam probírají věci, které Tě budou přivádět do rozpaků nebo Tě vyděsí. Vždy o takovém zážitku řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají).
 - 6) Nikdy neodpovídej na zlé, urážlivé, nevkusné nebo hrubé e-maily. Není Tvoje vina, že jsi tyto zprávy dostal/a. Když se Ti to stane, oznam to rodičům.
 - 7) Nikdy neotvírej soubory přiložené k elektronickým zprávám (e-mailům), pokud přijdou od lidí nebo z míst, které neznáš. Mohou obsahovat viry nebo jiné programy, které by mohly zničit důležité informace a významně poškodit software počítače.
 - 8) Vždy řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají) o všech případech nepříjemných, vulgárních výrazů na internetu, totéž platí pro obrázky s vulgární tematikou.
 - 9) Vždy buď sám/sama sebou a nezkoušej si hrát na někoho, kým nejsi (na staršího, na osobu jiného pohlaví apod.).
 - 10) Vždy pamatuj na následující pravidlo a chovej se podle něho: jestliže některá webová stránka bude obsahovat upozornění, že je určena jen pro dospělé nebo jen pro lidi od určitého věku, musí se to respektovat a ti, kteří nevyhovují kritériím nemají takovou stránku otevírat.
 - 11) Domluv se s rodiči na pravidlech používání internetu a poctivě je dodržuj. Především se domluv, kdy můžeš internet používat a jak dlouho.
 - 12) Provždy si zapamatuj další pravidlo: když Ti někdo na internetu bude nabízet něco, co zní tak lákavě, že se to nepodobá pravdě, nevěř mu – není to pravda.
 - 13) Jestliže na internetu najdeš něco, o čem jsi přesvědčen, že je to nelegální, oznam to rodičům.

Pravidla pro rodiče k bezpečnějšímu užívání internetu jejich dětmi

- 1) Nechte se dítětem poučit o službách, které používá, a ujistěte se o jejich obsahu. Tím zlepšete svou znalost internetu.
- 2) Nikdy svému dítěti nedovolte setkání o samotě s někým, s kým se seznámil na internetu, bez Vaší přítomnosti. Pokud k setkání svolíte, své dítě doprovod'te.
- 3) Zajímejte se o internetové kamarády svých dětí stejně jako se zajímáte o jejich kamarády ve škole.

- 4) Základem při komunikaci rodiče s dítětem je otevřenost. Při nepříjemných zkušenostech dítěte s děsivým obsahem nebo nepříjemným člověkem není řešením trestat dítě nebo mu dokonce bránit používat internet, ale poradit mu, jak se v budoucnu nepříjemným zkušenostem vyhnout. Jak se rodič při podobné situaci zachová, určuje, zda se mu dítě svěří i v budoucnu.
- 5) Na místo s nevhodným obsahem se může dítě dostat zcela náhodou. Pro tyto případy neexistuje stoprocentní ochrana a vyplatí se spíše vychovávat dítě tak, aby si podobné skutečnosti interpretovalo způsobem odpovídajícím jeho věku, protože s dítětem nemůžete trávit všechny volný čas.
- 6) Riziko vstupu na stránku s nevhodným obsahem lze snížit jednak prostřednictvím možností zabudovaných přímo do internetového prohlížeče, jednak prostřednictvím speciálních programů obsahujících nepřetržitě aktualizovaný seznam stránek pro děti nevhodných. Tyto programy bývají k dispozici zdarma.
- 7) Uvažujte o společné e-mailové schránce se svými dětmi.
- 8) Dávejte si pozor na soubory, které dítě z internetu stahuje a ukládá je na disk.
- 9) Sledujte, kolik času dítě u počítače stráví. Nepohybuje se ve světě virtuálních her častěji než na hřišti? Nepohybuje se víc na chatu a nekomunikuje s anonymními osobami (skrytými za chatovými přezdívkami) častěji než se svými kamarády. Nepozorujete u něj projevy připomínající závislost na chatování či počítačových hrách? Nedovolte, aby virtuální realita dítě příliš pohltila!
- 10) O radu při výchově dětí ke správnému užívání internetu můžete požádat pedagoga, psychologa či pracovníky internetových firem.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUM

6.1 Výzkumný problém

Praktická část bakalářské práce navazuje na problematiku zpracovanou v teoretické části a to zejména na část zneužití důvěry a nebezpečné komunikační praktiky v prostředí Internetu. Komunikace na Internetu se stala běžnou součástí našich životů a stále ve větší míře se stává místem pro sociální komunikaci a to zejména díky sociálním sítím. Internetová komunikace však s sebou přináší nemalá rizika jak pro dospělé tak zejména pro děti, z nichž za nezávažnější lze považovat kybergrooming, kybešikanu či kyberstalking. Vzhledem k těmto rizikům je nutné, aby si jedinci návyky jak bezpečně užívat Internet vytvářeli již od dětství a tyto potom přenášeli i do svého dospělého života.

Výzkum byl zaměřen na děti v období pubescence, které považuji za nejvíce nebezpečné z hlediska rizikového chování na Internetu.

Jak uvádí Skorunková (2007) období pubescence je první fází dospívání a začíná kolem 11 let a trvá přibližně do 15 let. Dospívající má silnou potřebu přátelství, které umožňuje důvěrně sdílet různé pocity, zkušenosti, názory a tajemství. Je to však i období, kdy nejdůležitější sociální skupinou přestává být rodina a začíná být nahrazována vrstevníky. V pubescenci se objevuje i první zamilovanost.

Pubescent potřebuje být v kontaktu se svými vrstevníky, a pokud přátelství nenalezne v reálném světě, bude je hledat ve světě virtuálním. Proto byla v tomto výzkumu zaměřena pozornost zejména na tuto věkovou skupinu, která je reprezentována zejména žáky 7. a 8. tříd základních škol.

6.2 Výzkumné cíle

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou zkušenosti a postoje žáků 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici k rizikům, která jsou spojena s užíváním Internetu. Pro dosažení hlavního cíle byly stanoveny tyto dílčí cíle:

- 1) Zjistit, jaké jsou trendy v používání Internetu u žáků 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici.
- 2) Zjistit, jestli žáci 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici sdílejí své osobní informace na Internetu a jaké.

- 3) Zjistit, jakým rizikům či rizikovým situacím jsou žáci 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici vystaveni při komunikaci s neznámými lidmi.
- 4) Zjistit, zda si žáci 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici uvědomují, že sdělování osobních informací neznámým osobám na Internetu a osobní setkání s takovou osobou může být nebezpečné.
- 5) Zjistit, zda jsou žáci 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici informováni o nebezpečnosti vytváření známostí na Internetu a kým.

6.3 Výzkumná strategie a metoda sběru dat

K dosažení zvolených cílů jsem použil kvantitativní výzkumnou strategii, která je jedním ze základních druhů pedagogického výzkumu, jehož smyslem je získávat data, která lze zpracovat kvantitativními postupy (Švec, 2006).

Za výzkumnou metodu jsem zvolil dotazník, který jsem pro tento účel vytvořil. Dotazník obsahuje celkem 22 otázek, přičemž byly použity otázky uzavřené, otevřené, polouzavřené i škálové. Ve vstupní části dotazníku vysvětluji účel, za jakým má být dotazník vyplněn. Dále zdůrazňuji, že dotazník je anonymní, popisuji způsob jak vybrat správnou odpověď a na závěr děkuji za vyplnění dotazníku. Druhá část již obsahuje vlastní otázky.

6.4 Výzkumný soubor

Za výzkumný soubor jsem zvolil žáky 7. a 8. tříd základních škol (ZŠ) ve městě a na vesnici, aby byla pokryta co nejširší oblast různých sociálních skupin a prostředí, ve kterých respondenti žijí a vyrůstají. Pro účely tohoto výzkumu považuji za město obec, která má alespoň 3 000 obyvatel a za vesnici obec, která má méně než 3 000 obyvatel, přičemž vycházím ze Zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), § 3 odst. 1.

Výzkumný soubor jsem zvolil záměrným výběrem, kdy jsem vybral jak třídy, tak základní školy, kde bude výzkum proveden.

Jako zástupce základních škol na vesnici jsem zvolil: Základní škola a Mateřská škola Prakšice (okr. Uherské Hradiště) a Základní škola Velký Ořechov (okr. Zlín). Obec Prakšice měla dle Českého statistického úřadu ke dni 31. 12. 2010 celkem 979 obyvatel (Počet obyvatel v obcích vybraného okresu od roku 2001- Prakšice, 2011).

Obec Velký Ořechov měla dle Českého statistického úřadu ke dni 31. 12. 2010 celkem 750 obyvatel (Počet obyvatel v obcích vybraného okresu od roku 2001- Velký Ořechov, 2011).

Jako zástupce základních škol ve městě jsem zvolil: Základní škola Zlín, Slovenská 3076. Město Zlín mělo dle Českého statistického úřadu ke dni 31. 12. 2010 celkem 75 469 obyvatel (Počet obyvatel v obcích vybraného okresu od roku 2001- Zlín, 2011).

Zřizovatelem Základní školy ve Velkém Ořechově je obec Velký Ořechov. Škola má 12 tříd a kapacitu 250 žáků. Do 7. třídy dochází 12 žáků a do 8. třídy 20 žáků. Dotazník vyplnilo celkem 31 z 32 žáků.

Zřizovatelem Základní škola a Mateřská škola Prakšice je obec Prakšice. Škola má 9 tříd a kapacitu 200 žáků. Do 7. třídy dochází 16 žáků a do 8. třídy 21 žáků. Dotazník vyplnilo celkem 33 z 37 žáků.

Zřizovatelem Základní školy Zlín, Slovenská 3076 je Statutární město Zlín. Škola má 26 tříd a 539 žáků. Do 7. třídy dochází 58 žáků rozdělených do tří tříd a do 8. třídy dochází 57 žáků rozdělených do tří tříd. Dotazník vyplnilo celkem 92 ze 115 žáků.

Z celkového počtu 156 žáků, kteří se zúčastnili výzkumu, navštěvuje základní školu ve městě 92 (59 %) a na vesnici 64 (41 %) žáků.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 69 dívek (44 %) a 87 chlapců (56%). Z 92 žáků navštěvujících ZŠ ve městě bylo 38 (41 %) dívek a 54 (59 %) chlapců. Z 64 žáků navštěvujících ZŠ na vesnici bylo 31 (48 %) dívek a 33 (52 %) chlapců.

Věková skladba žáků byla následující: 19 dvanáctiletých (12 %) z toho 14 ve městě a 5 na vesnici, 61 třináctiletých (39 %) z toho 38 ve městě a 23 na vesnici, 64 čtrnáctiletých (41 %) z toho 33 ve městě a 31 na vesnici, 11 patnáctiletých (7 %) z toho 7 ve městě a 4 na vesnici, 1 (1 %) sedmnáctiletý a to na vesnici. Nejčastěji byla zastoupena skupina čtrnáctiletých a třináctiletých respondentů a to 80 %.

Výzkumu se zúčastnilo celkem 69 (44 %) žáků navštěvujících 7. třídu, z toho 44 ve městě a 25 na vesnici a 87 (56 %) žáků navštěvujících 8. třídu, z toho 48 ve městě a 39 na vesnici.

6.5 Realizace výzkumu

Realizace výzkumu proběhla podle plánovaného časového harmonogramu v měsíci březnu 2011 na Základní škole v Prakšicích, Základní škole ve Velkém Ořechově a na Základní škole Slovenská 3076 ve Zlíně. Na základních školách v Prakšicích a ve Velkém Ořechově jsem se dotazníkového šetření zúčastnil osobně po předchozí domluvě s řediteli škol. Pro vyplnění dotazníků byly vyčleněny tomu příhodné vyučovací hodiny. Dotazníky jsem osobně rozdál a podal výklad k jejich vyplnění. Vyplňování dotazníků trvalo 15 - 20 minut. Po vyplnění dotazníků proběhla s žáky beseda na dané téma.

Na Základní škole Slovenská 3076 ve Zlíně byl po předchozí domluvě zvolen takový postup, že zde byly zanechány dotazníky a jejich vyplnění již škola zajistila sama. Hlavním důvodem byla obtížná organizace mé osobní účasti celkem v 6 třídách, kterých se šetření týkalo.

Dotazníky byly vyplňovány vždy všemi žáky přítomnými ve vyučovací hodině, ve které byl výzkum prováděn.

6.6 Zpracování dat

Z celkového počtu 156 vyplněných dotazníků byla jednotlivá data nejprve uspořádána a byly sestaveny tabulky četností jednotlivých odpovědí. Poté byla data převedena do přehledné grafické podoby (grafy) a doplněna slovním popisem tak, aby byla jednotlivá data přehledně a názorně prezentována. Některé procentuální součty nemusí být vždy 100 %, což je způsobeno tím, že data jsou zaokrouhlena na celá čísla nebo bylo v otázce dovoleno vybrat více možností. Pro zpracování dat byl použit program Microsoft Office Excel 2007.

6.7 Výsledky

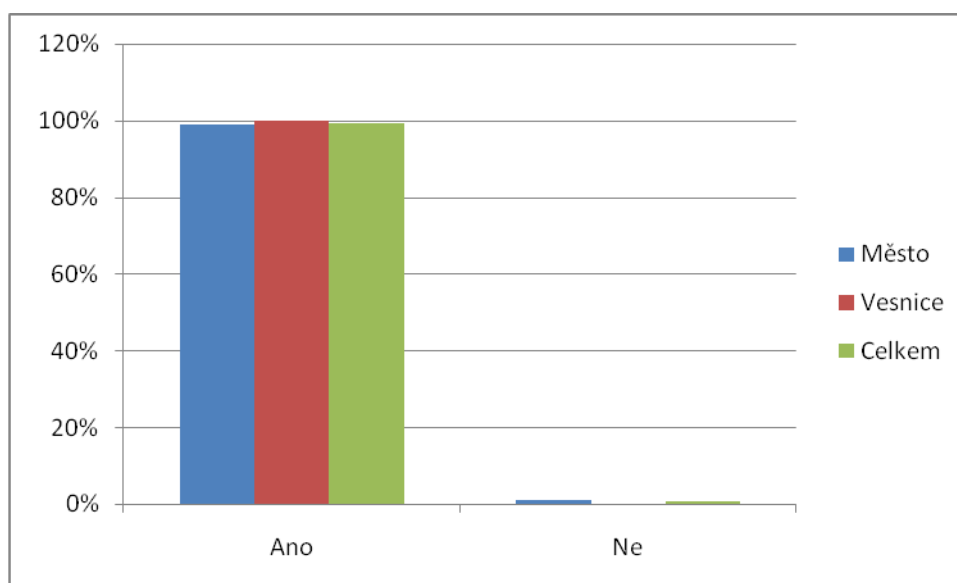
Výsledky odpovědí na jednotlivé otázky dotazníku jsou prezentovány v jednotlivých oddílech tak, aby se v nich odrážely stanovené výzkumné cíle.

6.7.1 Výsledky k cíli č. 1

Dílním cílem č. 1 bylo zjistit, jaké jsou trendy v používání Internetu u žáků 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici. Tento cíl byl zkoumán pomocí otázek dotazníku č. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12.

Otázka č. 4 byla zaměřena na zjištění kolik respondentů má doma počítač s připojením k Internetu. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

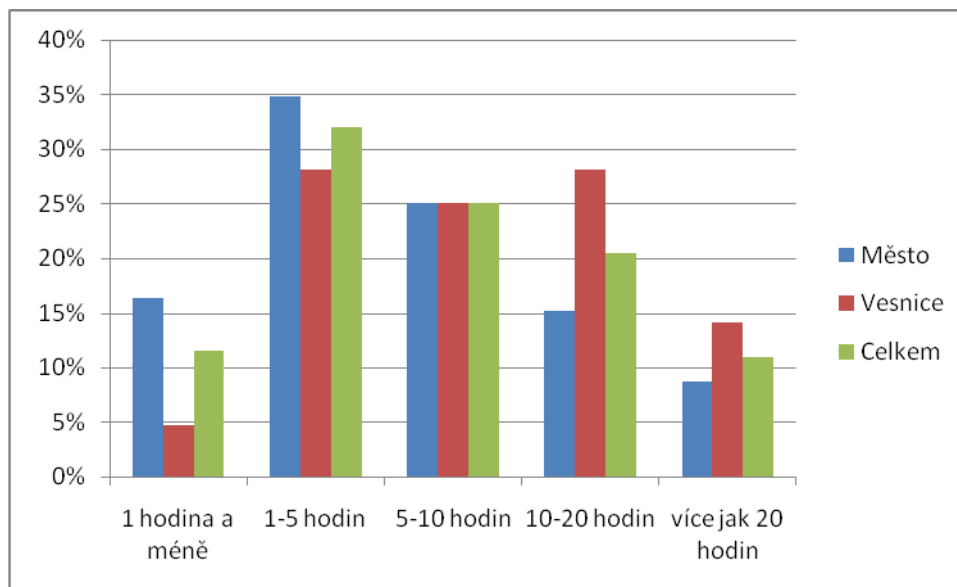
Odpověď *Ano* zvolilo 155 (99 %) respondentů, z toho 91 (99 %) ve městě a 64 (100 %) na vesnici. Odpověď *Ne* zvolil 1 (1 %) respondent, z toho 1 (1 %) ve městě a žádný na vesnici.

Graf 1. Připojení počítače k Internetu v místě bydliště.

Otázka č. 5 byla zaměřena na zjištění kolik času týdně, stráví respondenti připojením k síti Internet. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

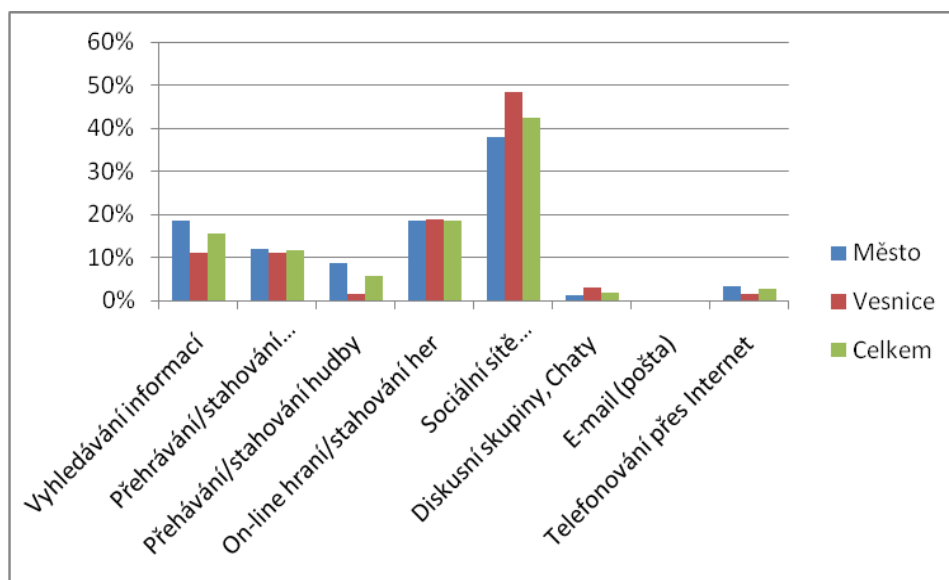
Odpověď *1 hodina a méně* zvolilo 18 (12 %) respondentů, z toho 15 (16 %) ve městě a 3 (5 %) na vesnici. Odpověď *1 – 5 hodin* zvolilo 50 (32 %) respondentů, z toho 32 (35 %) ve městě a 18 (28 %) na vesnici. Odpověď *5 – 10 hodin* zvolilo 39 (25 %) respondentů, z toho 23 (25 %) ve městě a 16 (25 %) na vesnici. Odpověď *10 – 20 hodin* zvolilo 32 (21 %) respondentů, z toho 14 (15 %) ve městě a 18 (28 %) na vesnici. Odpověď *více jak 20 hodin* zvolilo 17 (11 %) respondentů, z toho 8 (9 %) ve městě a 9 (14 %) na vesnici. Nejvíce hodin uvedli dva respondenti z města, z nichž jeden tráví na Internetu 40 - 60 hodin týdně a druhý uvedl 60 hodin.

Graf 2. Průměrný čas strávený týdně na Internetu.

Otázka č. 6 byla zaměřena na zjištění, jaké činnosti věnují respondenti nejvíce času na síti Internet. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

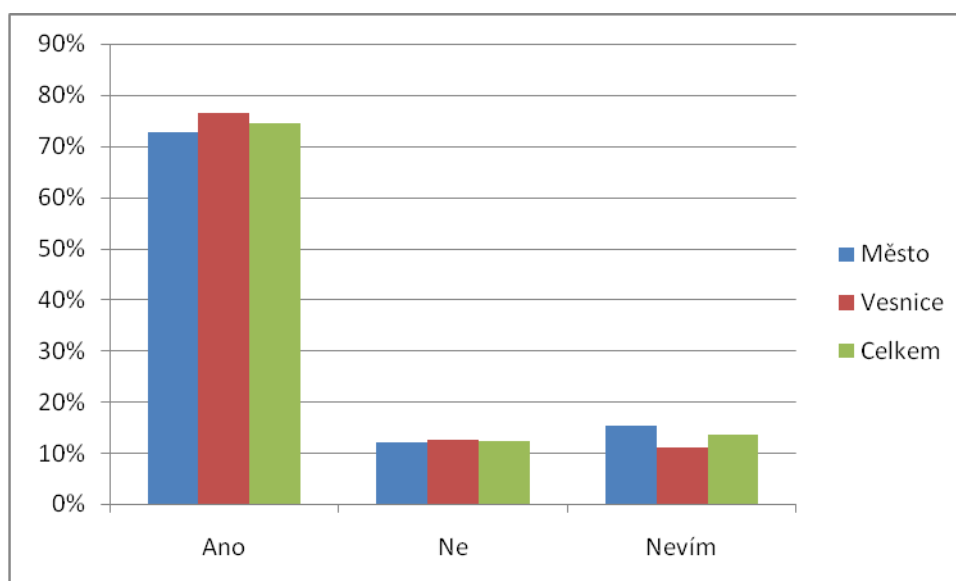
Odpověď *Vyhledávání informací* zvolilo 24 (15 %) respondentů, z toho 17 (18 %) ve městě a 7 (11 %) na vesnici. Odpověď *Přehrávání/stahování filmů, videa* zvolilo 18 (12 %) respondentů, z toho 11 (12 %) ve městě a 7 (11 %) na vesnici. Odpověď *Přehrávání/stahování hudby* zvolilo 9 (6 %) respondentů, z toho 8 (9 %) ve městě a 1 (2 %) na vesnici. Odpověď *On-line hraní/stahování her* zvolilo 29 (19 %) respondentů, z toho 17 (18 %) ve městě a 12 (19 %) na vesnici. Odpověď *Sociální sítě* zvolilo 66 (42 %) respondentů, z toho 35 (38 %) ve městě a 31 (48 %) na vesnici. Odpověď *Diskusní skupiny, Chaty* zvolili 3 (2 %) respondenti, z toho 1 (1%) ve městě a 2 (3 %) na vesnici. Odpověď *Email* nezvolil žádný respondent 0 %. Odpověď *Telefonování přes Internet* zvolili 4 (3 %) respondenti, z toho 3 (3 %) ve městě a 1 (2 %) na vesnici. Odpověď *Jiné* zvolili 3 (2 %) respondenti, z toho žádný ve městě (0 %) a 3 (5 %) na vesnici. V odpovědích u respondentů na vesnici se v možnosti jiné 2x objevilo sledování porna a 1x on-line sledování fotbalu. Naprosto dominantní postavení v čase stráveném na Internetu zaujímají sociální sítě se 42 % odpovědí, následovány on-line hraním a stahováním her s 19 % odpovědí.

Graf 3. Nejčastější činnost na Internetu.

Otázka č. 7 byla zaměřena na zjištění, zda podle názoru respondentů jejich rodiče vědí, jak tráví čas na Internetu. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

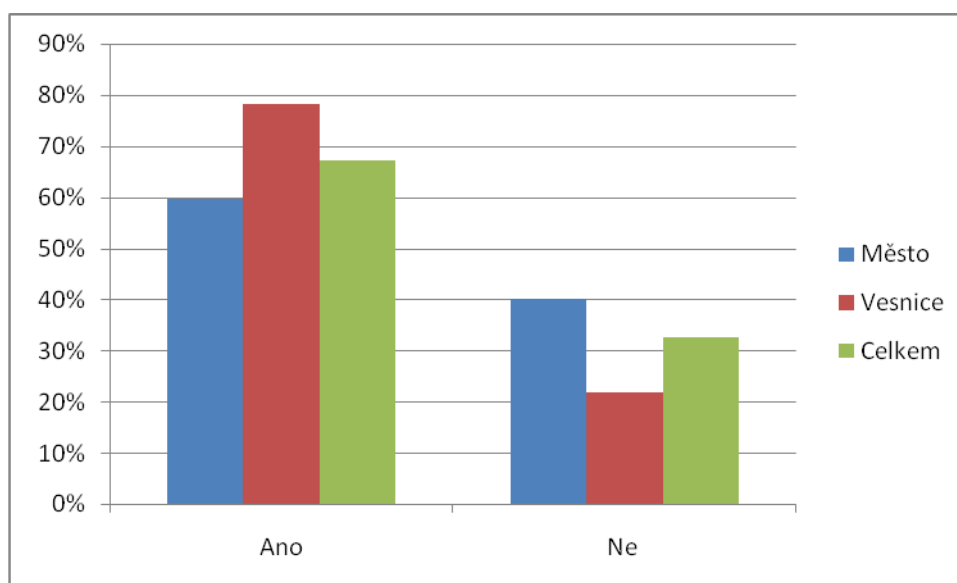
Kladně odpovědělo 116 (74 %) respondentů, z toho 67 (73 %) ve městě a 49 (77 %) na vesnici. Zápornou odpověď zvolilo celkem 19 (12 %) respondentů, z toho 11 (12 %) ve městě a 8 (13 %) na vesnici. Celkem 21 (13 %) respondentů zvolilo odpověď nevím, z toho 14 (15 %) ve městě a 7 (11 %) na vesnici.

Graf 4. Povědomí rodičů o způsobu trávení času jejich dětí na Internetu.

Otázka č. 8 byla zaměřena na zjištění, zda rodiče omezují čas svých dětí strávený na Internetu. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

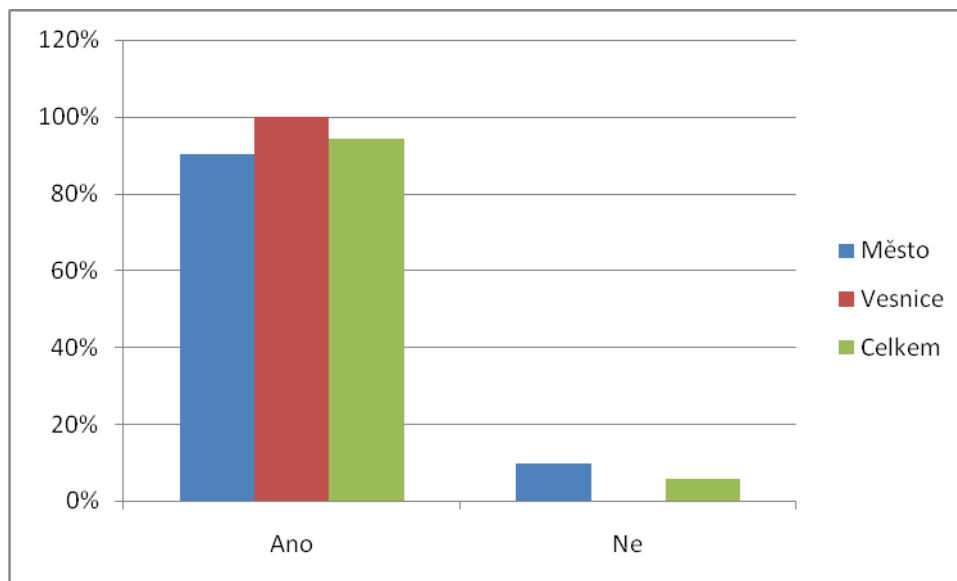
Kladně odpovědělo 105 (67 %) respondentů, z toho 55 (60 %) ve městě a 50 (78 %) na vesnici. Záporně odpovědělo 51 (33 %) respondentů, z toho 37 (40 %) ve městě a 14 (22 %) na vesnici.

Graf 5. Omezování času respondentů stráveného na Internetu rodiči.

Otázka č. 9 byla zaměřena na zjištění, zda jsou respondenti registrovaní na některé ze sociálních sítí. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

Kladně odpovědělo 147 (94 %) respondentů, z toho 83 (90 %) ve městě a 64 (100 %) na vesnici. Záporně odpovědělo celkem 9 (6 %) respondentů, z toho 9 (10 %) ve městě a žádný na vesnici.

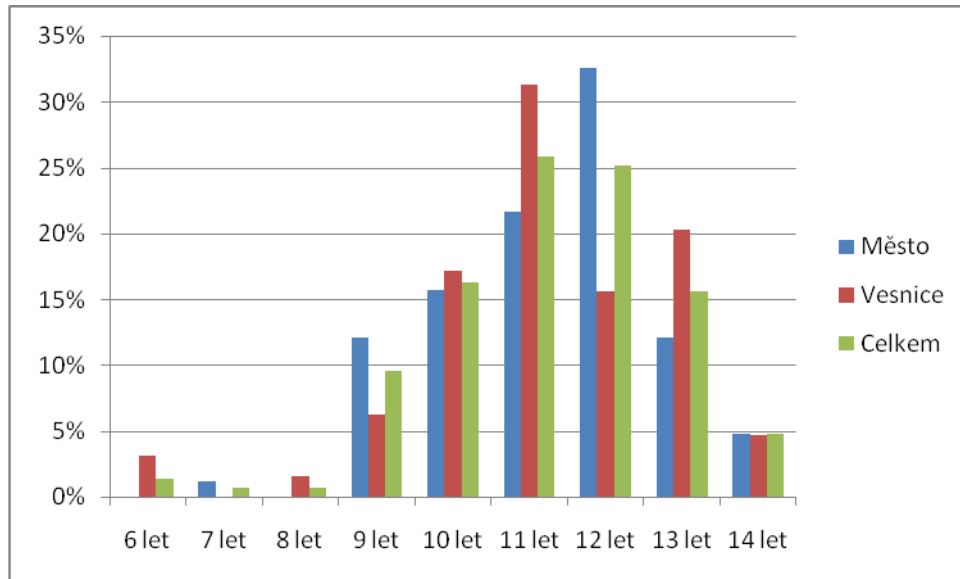

Graf 6. Registrace na sociálních sítích.

Otázka č. 10 byla zaměřena na zjištění, v kolika letech se respondenti poprvé registrovali na některé ze sociálních sítí. Na otázku odpovídalo celkem 147 respondentů, kteří jsou registrováni na některé ze sociálních sítí.

V šesti letech se registrovali 2 (1 %) respondenti z toho žádný ve městě a 2 (3 %) na vesnici. V sedmi letech se registroval 1 (1 %) respondent, z toho 1 (1 %) ve městě a žádný na vesnici. V osmi letech se registroval 1 (1 %) respondent, z toho žádný ve městě a 1 (2 %) na vesnici. V devíti letech se registrovalo 14 (10 %) respondentů, z toho 10 (12 %) ve městě a 4 (6 %) na vesnici. V deseti letech se registrovalo 24 (16 %) respondentů, z toho 13 (16 %) ve městě a 11 (17 %) na vesnici. V jedenácti letech se registrovalo 38 (26 %) respondentů, z toho 18 (22 %) ve městě a 20 (31 %) na vesnici. Ve dvanácti letech se registrovalo 37 (25 %) respondentů, z toho 27 (33 %) ve městě a 10 (16 %) na vesnici. Ve třinácti letech se registrovalo 23 (16 %) respondentů, z toho 10 (12 %) ve městě a 13 (20 %) na vesnici. Ve čtrnácti letech se registrovalo 7 (5 %) respondentů, z toho 4 (5 %) ve městě a 3 (5 %) na vesnici.

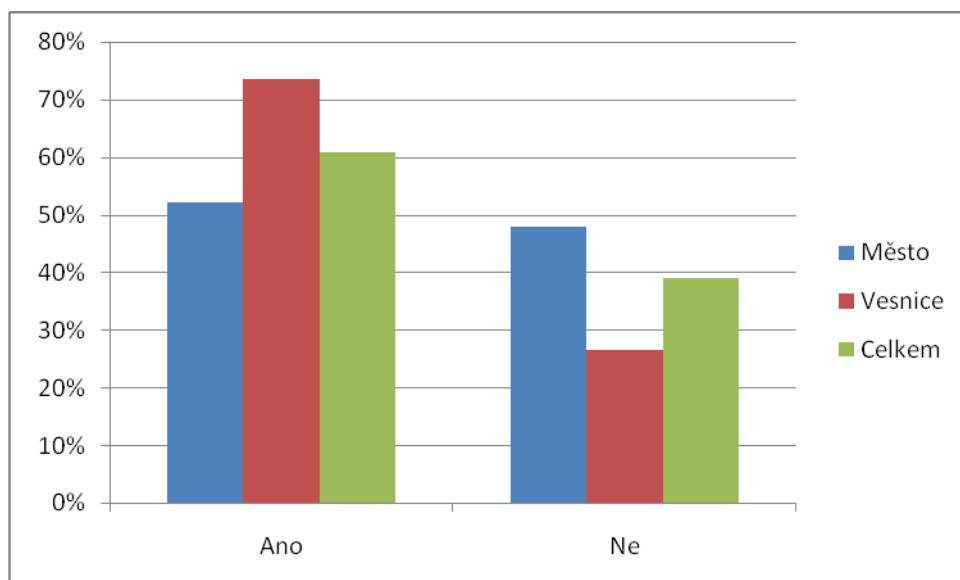
Nejčastěji se respondenti registrovali v 11 letech. Nejdříve a to v 6 letech se registrovali 2 respondenti na vesnici. Nejpozdější registrace z registrovaných respondentů proběhla ve 14 letech. Respondenti z vesnice se na sociálních sítích registrovali v dřívějším věku než respondenti z města, což dokládá zjištění, že 59 % respondentů z vesnice se registrovalo do 12 let svého věku na rozdíl od 51 % ve městě.

Graf 7. Věk registrace na sociálních sítích.

Otázka č. 12 byla zaměřena na zjištění, zda respondenti používají Internet k navazování známostí. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

Kladnou odpověď uvedlo 95 (61 %) respondentů, z toho bylo 48 (52 %) ve městě a 47 (73 %) na vesnici. Zápornou odpověď uvedlo 61 (39 %) respondentů, z toho 44 (48 %) ve městě a 17 (27 %) na vesnici.

Graf 8. Seznamování se na Internetu.

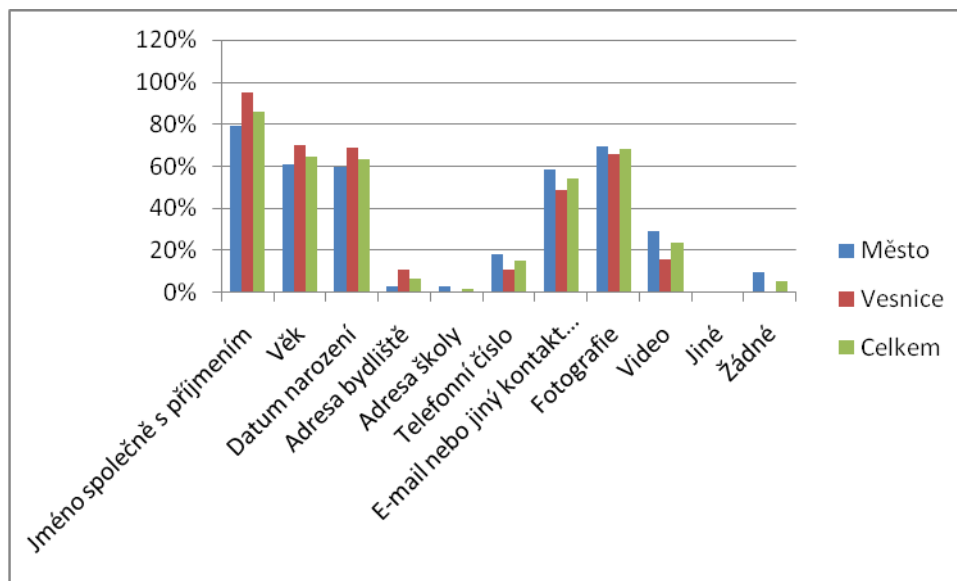
6.7.2 Výsledky k cíli č. 2

Dílčím cílem č. 2 bylo zjistit, jestli žáci 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici sdílejí své osobní informace na Internetu a jaké. Tento cíl byl zkoumán pomocí otázek dotazníku č. 11, 14, 15.

Otázka č. 11 byla zaměřena na zjištění, jaké osobní informace mají respondenti volně uveřejněné na Internetu. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

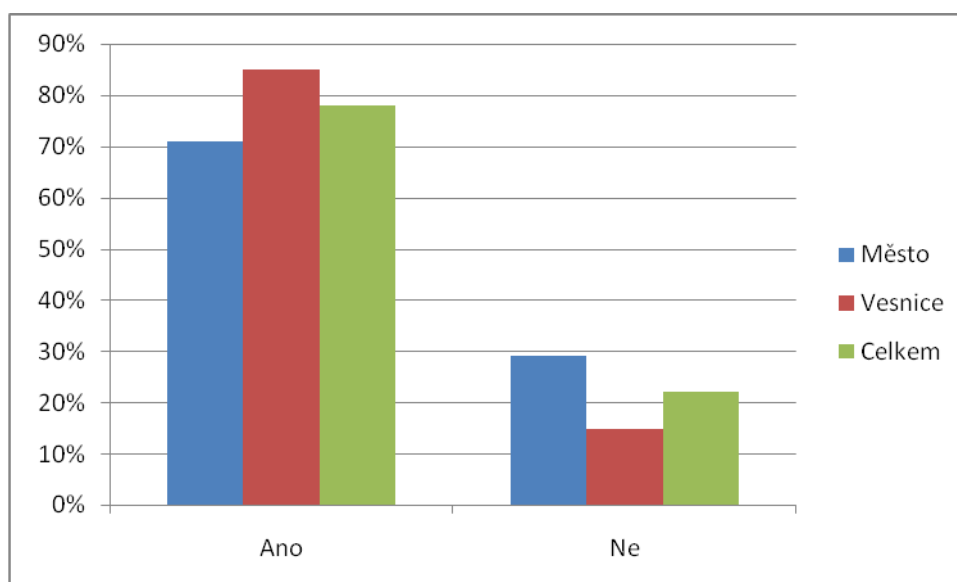
Jméno společně s příjmením uveřejňuje 134 (86 %) respondentů, z toho 73 (79 %) z města a 61 (95 %) z vesnice. *Věk* uveřejňuje 101 (65 %) respondentů, z toho 56 (61 %) z města a 45 (70 %) z vesnice. *Datum narození* uveřejňuje 99 (63 %) respondentů, z toho 55 (60 %) z města a 44 (69 %) z vesnice. *Adresu bydliště* uveřejňuje 10 (6 %) respondentů, z toho 3 (3 %) z města a 7 (11 %) z vesnice. *Adresu školy* uveřejňují 3 (2 %) respondenti, z toho 3 (3 %) z města a žádný (0 %) z vesnice. *Telefonní číslo* uveřejňuje 24 (15 %) respondentů, z toho 17 (18 %) z města a 7 (11 %) z vesnice. *E-mail nebo jiný kontakt* (např. ICQ, Skype) uveřejňuje 85 (54 %) respondentů, z toho 54 (59 %) z města a 31 (48 %) z vesnice. *Fotografie* uveřejňuje 106 (68 %) respondentů, z toho 64 (70 %) z města a 42 (66 %) z vesnice. *Video* uveřejňuje 37 (24 %) respondentů, z toho 27 (29 %) z města a 10 (16 %) z vesnice. *Jiné* nezvolil žádný respondent. Odpověď *Žádné* zvolilo 9 (6 %) respondentů, z toho 9 (10 %) z města a 0 (0 %) z vesnice.

Nejčastěji volně uvedený osobní údaj je jméno společně s příjmením, fotografie, věk a datum narození. Žádné osobní informace nemá uveřejněno 9 respondentů a všichni z města. Všichni respondenti z vesnice mají o své osobě volně uveřejněný alespoň jeden osobní údaj. Součet procentuálního vyjádření není 100 %, protože respondenti mohli uvádět více možností.

Graf 9. Osobní informace volně uveřejněné na Internetu.

Otázka č. 14 byla zaměřena na zjištění, zda respondenti, kteří se seznamují na Internetu, sdělují neznámým osobám své osobní informace. Na otázku odpovídalo 95 respondentů, kteří se seznamují na Internetu. Kladnou odpověď zvolilo 74 (78 %) respondentů, z toho 34 (71 %) z města a 40 (85 %) z vesnice. Zápornou odpověď zvolilo celkem 21 (22 %) respondentů, z toho 14 (29 %) z města a 7 (15 %) z vesnice.

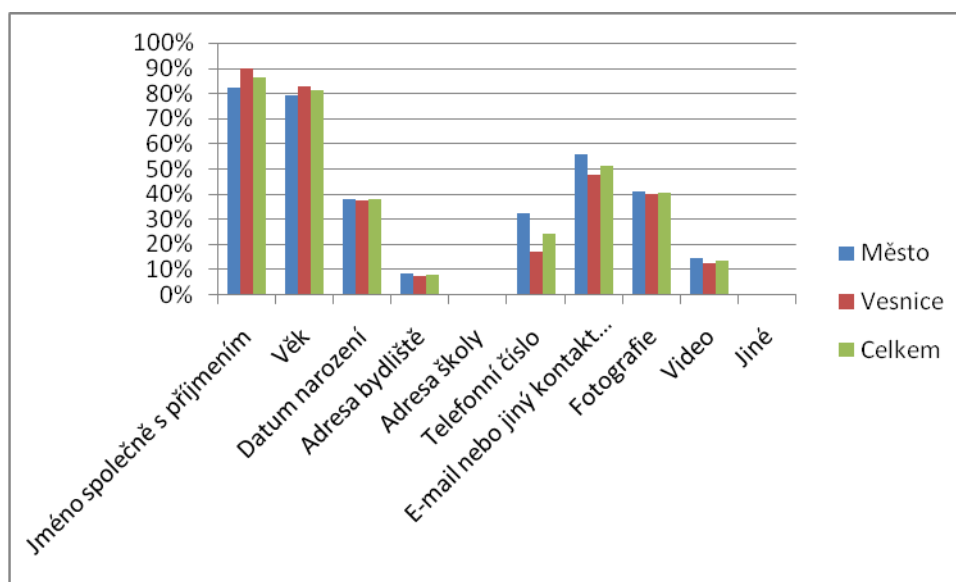
Graf 10. Sdělování osobních informací neznámým osobám na Internetu.

Otázka č. 15 byla zaměřena na zjištění, jaké osobní informace poskytl respondent, neznámým osobám, se kterými se seznámili na Internetu. Na otázku odpovídalo celkem 74 respondentů, kteří sdělují neznámým osobám své osobní informace.

Jméno společně s příjmením poskytlo 64 (86 %) respondentů, z toho 28 (82 %) z města a 36 (90 %) z vesnice. *Věk* poskytlo 60 (81 %) respondentů, z toho 27 (79 %) z města a 33 (83 %) z vesnice. *Datum narození* poskytlo 28 (38 %) respondentů, z toho 13 (38 %) z města a 15 (38 %) z vesnice. *Adresu bydliště* poskytlo 6 (8 %) respondentů, z toho 3 (9 %) z města a 3 (8 %) z vesnice. *Adresu školy* neposkytuje žádný respondent. *Telefonní číslo* poskytlo 18 (24 %) respondentů, z toho 11 (32 %) z města a 7 (18 %) z vesnice. *Email nebo jiný kontakt (např. ICQ, Skype)* poskytlo 38 (51 %) respondentů, z toho 19 (56 %) z města a 19 (48 %) z vesnice. *Fotografie* poskytlo 30 (41 %) respondentů, z toho 14 (41 %) z města a 16 (40 %) z vesnice. *Video* poskytlo 10 (14 %) respondentů, z toho 5 (15 %) z města a 5 (13 %) z vesnice. *Jiné* nezvolil žádný respondent.

Nejčastěji sdělovaným osobním údajem je jméno společně s příjmením, věk, email nebo jiný kontakt, fotografie a datum narození. Adresu školy nesděluje žádný respondent.

Součet procentuálního vyjádření není 100 %, protože respondenti mohli uvádět více možností.

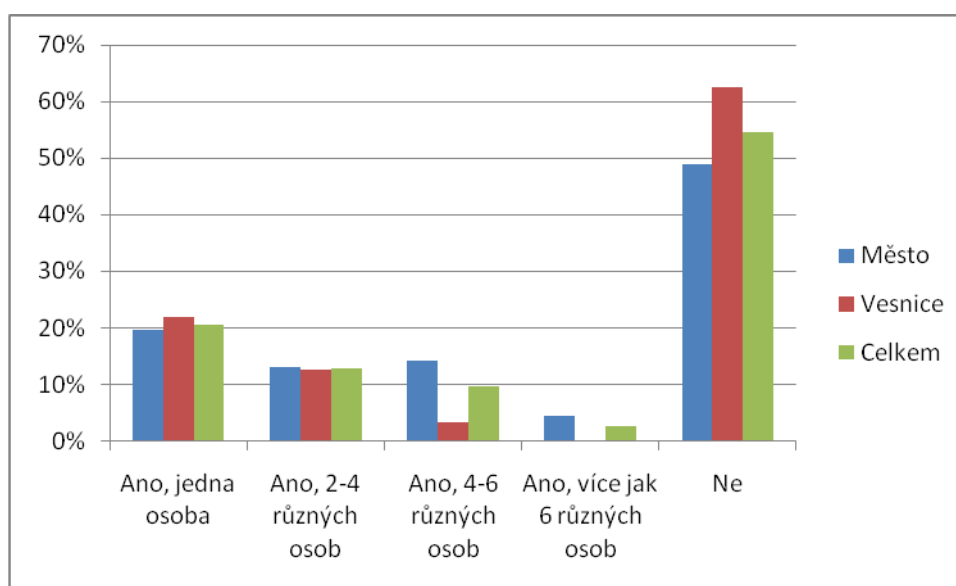
Graf 11. Jaké osobní informace respondenti sdělují neznámým osobám.

6.7.3 Výsledky k cíli č. 3

Dílčím cílem č. 3 bylo zjistit, jakým rizikům či rizikovým situacím jsou žáci 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici vystaveni při komunikaci s neznámými lidmi. Tento cíl byl zkoumán pomocí otázek dotazníku č. 13, 17, 18, 19.

Otázka č. 13 byla zaměřena na zjištění, zda byli respondenti, někdy opakovaně na Internetu kontaktováni neznámou osobou. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

Odpověď *Ano, jedna osoba* zvolilo 32 (21 %) respondentů, z toho 18 (20 %) z města a 14 (22 %) z vesnice. Odpověď *Ano, 2-4 různých osob* zvolilo 20 (13 %) respondentů, z toho 12 (13 %) z města a 8 (13 %) z vesnice. Odpověď *Ano, 4-6 různých osob* zvolilo 15 (10 %) respondentů, z toho 13 (14 %) z města a 2 (3 %) z vesnice. Odpověď *Ano, více jak 6 různých osob* zvolilo 4 (3 %) respondentů, z toho 4 (4 %) z města a 0 (0 %) z vesnice. Odpověď *Ne* zvolilo 85 (54 %) respondentů, z toho 45 (49 %) z města a 40 (63 %) z vesnice. Kladnou odpověď zvolilo celkem 71 (47 %) respondentů, z toho 47 (51 %) ve městě a 24 (38 %) na vesnici. Jeden z respondentů ve městě uvedl, že se ho snažilo opakovaně kontaktovat 20 osob.

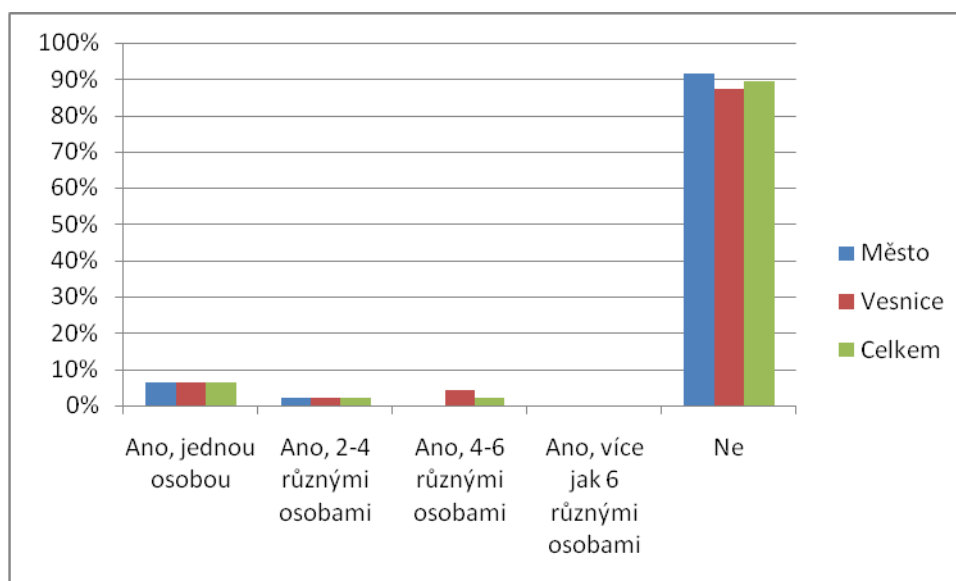

Graf 12. Vystavení se možnému nebezpečí - opakovaná snaha o kontakt.

Otázka č. 17 byla zaměřena na zjištění, zda byli respondenti, kteří se seznamují na Internetu někdy požádáni neznámou osobou, aby komunikaci udrželi v tajnosti. Na otázku odpovídalo 95 respondentů, kteří se seznamují na Internetu.

Odpověď *Ano, jednou osobou* zvolilo 6 (6 %) respondentů, z toho 3 (6 %) z města a 3 (6 %) z vesnice. Odpověď *Ano, 2-4 různými osobami* zvolilo 2 (2 %) respondentů, z toho 1 (2 %) z města a 1 (2 %) z vesnice. Odpověď *Ano, 4-6 různými osobami* zvolilo 2 (2 %) respondentů, z toho 0 (0 %) z města a 2 (4 %) z vesnice. Odpověď *Ano, více jak 6 různými osobami* nezvolil žádný respondent. Odpověď *Ne* zvolilo 85 (89 %) respondentů, z toho 44 (92 %) z města a 41 (87 %) z vesnice.

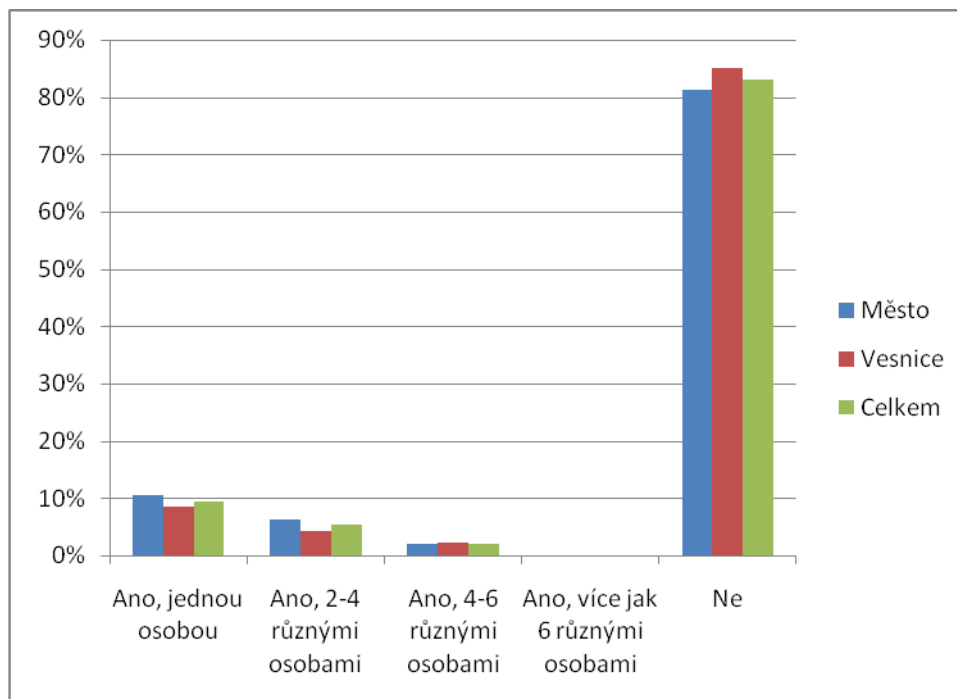
Kladnou odpověď zvolilo celkem 10 (10 %) respondentů, z toho 4 (8 %) ve městě a 6 (12 %) na vesnici.

Graf 13. Vystavení se možnému nebezpečí - žádost o udržení komunikace v tajnosti.

Otázka č. 18 byla zaměřena na zjištění, zda byli respondenti, kteří se seznamují na Internetu někdy požádáni neznámou osobou o osobní setkání. Na otázku odpovídalo 95 respondentů, kteří se seznamují na Internetu.

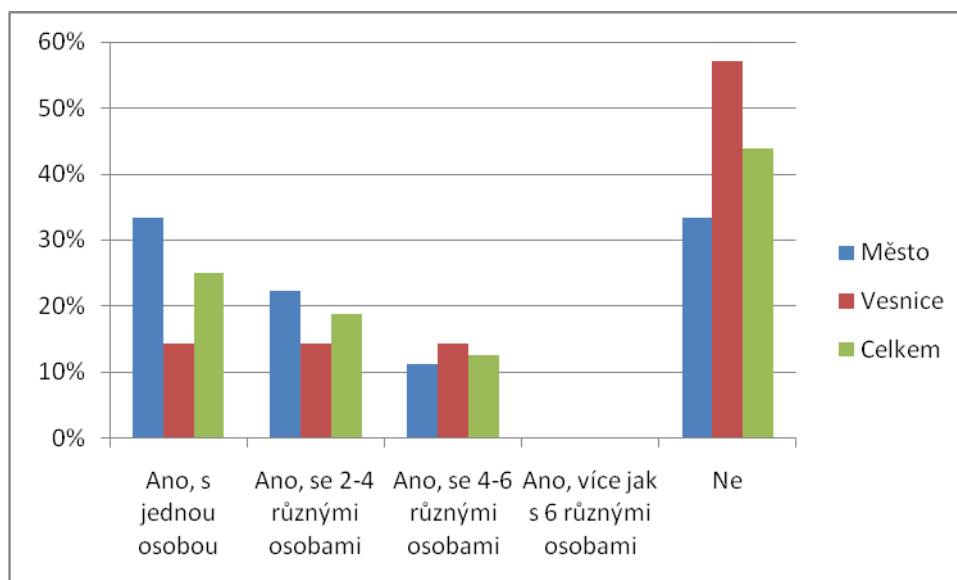
Odpověď *Ano, jednou osobou* zvolilo 9 (9 %) respondentů, z toho 5 (10 %) z města a 4 (9 %) z vesnice. Odpověď *Ano, 2-4 různými osobami* zvolilo 5 (5 %) respondentů, z toho 3 (6 %) z města a 2 (4 %) z vesnice. Odpověď *Ano, 4-6 různými osobami* zvolilo 2 (2 %) respondentů, z toho 1 (2 %) z města a 1 (2 %) z vesnice. Odpověď *Ano, více jak 6 různými osobami* nezvolil žádný respondent. Odpověď *Ne* zvolilo 79 (83 %) respondentů, z toho 39 (81 %) z města a 40 (85 %) z vesnice. Kladnou odpověď zvolilo celkem 16 (16 %) respondentů, z toho 9 (18 %) ve městě a 7 (15 %) na vesnici.

Graf 14. Žádost neznámé osoby o osobní setkání.

Otázka č. 19 byla zaměřena na zjištění, zda respondenti, kteří přistoupili na osobní setkání, se s neznámou osobou setkali. Na otázku odpovídalo 16 respondentů, kteří byli požádáni o osobní setkání.

Odpověď *Ano, jednou osobou* zvolilo 4 (25 %) respondentů, z toho 3 (33 %) z města a 1 (14 %) z vesnice. Odpověď *Ano, 2-4 různými osobami* zvolilo 3 (19 %) respondentů, z toho 2 (22 %) z města a 1 (14 %) z vesnice. Odpověď *Ano, 4-6 různými osobami* zvolilo 2 (13 %) respondentů, z toho 1 (11 %) z města a 1 (14 %) z vesnice. Odpověď *Ano, více jak 6 různými osobami* nezvolil žádný respondent. Odpověď *Ne* zvolilo 7 (44 %) respondentů, z toho 3 (33 %) z města a 4 (57 %) z vesnice. Kladnou odpověď zvolilo celkem 9 (57 %) respondentů, z toho 6 (66 %) ve městě a 3 (42 %) na vesnici.

Graf 15. Osobní setkání s neznámou osobou z Internetu.

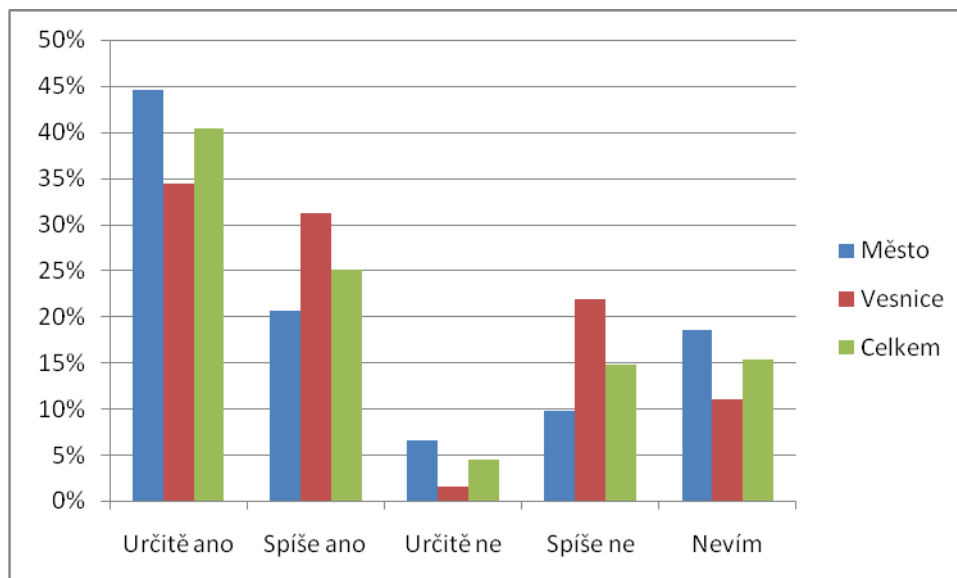
6.7.4 Výsledky k cíli č. 4

Dílčím cílem č. 4 bylo zjistit, zda si žáci 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici uvědomují, že sdělování osobních informací neznámým osobám na Internetu a osobní setkání s takovou osobou může být nebezpečné. Tento cíl byl zkoumán pomocí otázek dotazníku č. 16 a 20.

Otázka č. 16 byla zaměřena na zjištění, zda si respondenti myslí, že poskytování osobních informací neznámé osobě na Internetu může být nebezpečné. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

Odpověď *Určitě ano* zvolilo 63 (40 %) respondentů, z toho 41 (45 %) ve městě a 22 (34 %) na vesnici. Odpověď *Spíše ano* zvolilo 39 (25 %) respondentů, z toho 19 (21 %) ve městě a 20 (31 %) na vesnici. Odpověď *Určitě ne* zvolilo 7 (4 %) respondentů, z toho 6 (7 %) ve městě a 1 (2 %) na vesnici. Odpověď *Spíše ne* zvolilo 23 (15 %) respondentů, z toho 9 (10 %) ve městě a 14 (22 %) na vesnici. Odpověď *Nevím* zvolilo 24 (15 %) respondentů, z toho 17 (18 %) ve městě a 7 (11 %) na vesnici.

Kladnou odpověď (určitě ano, spíše ano) zvolilo celkem 102 (65 %) respondentů, z toho 60 (66 %) ve městě a 42 (65 %) na vesnici. Opačný názor (odpověď určitě ne a spíše ne) zvolilo 30 (19 %) respondentů, z toho 15 (17 %) ve městě a 15 (24 %) na vesnici.

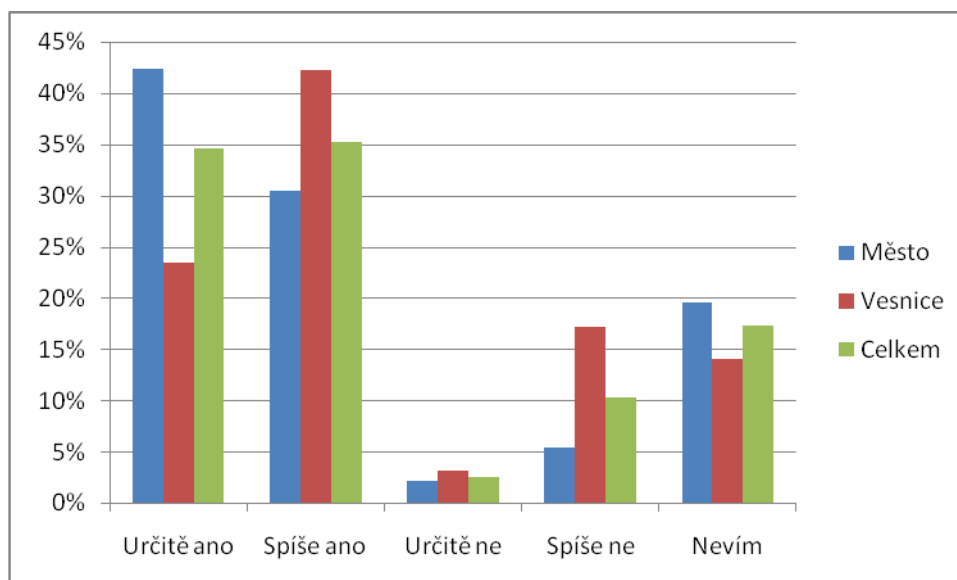

Graf 16. Názor respondentů na nebezpečnost poskytování osobních informací cizí osobě z Internetu.

Otázka č. 20 byla zaměřena na zjištění, zda si respondenti myslí, že osobní setkání s osobou, se kterou se seznámili nebo by se mohli seznámit na Internetu, může být nebezpečné. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

Odpověď *Určitě ano* zvolilo 54 (35 %) respondentů, z toho 39 (42 %) ve městě a 15 (23 %) na vesnici. Odpověď *Spíše ano* zvolilo 55 (35 %) respondentů, z toho 28 (30 %) ve městě a 27 (42 %) na vesnici. Odpověď *Určitě ne* zvolilo 4 (3 %) respondentů, z toho 2 (2 %) ve městě a 2 (3 %) na vesnici. Odpověď *Spíše ne* zvolilo 16 (10 %) respondentů, z toho 5 (5 %) ve městě a 11 (17 %) na vesnici. Odpověď *Nevím* zvolilo 27 (17 %) respondentů, z toho 18 (20 %) ve městě a 9 (14 %) na vesnici.

Kladnou odpověď (určitě ano a spíše ano) zvolilo celkem 109 (70 %) respondentů, z toho 67 (72 %) ve městě a 42 (65 %) na vesnici. Zápornou odpověď (určitě ne a spíše ne) zvolilo 20 (13 %) respondentů, z toho 7 (7 %) ve městě a 13 (20 %) na vesnici.

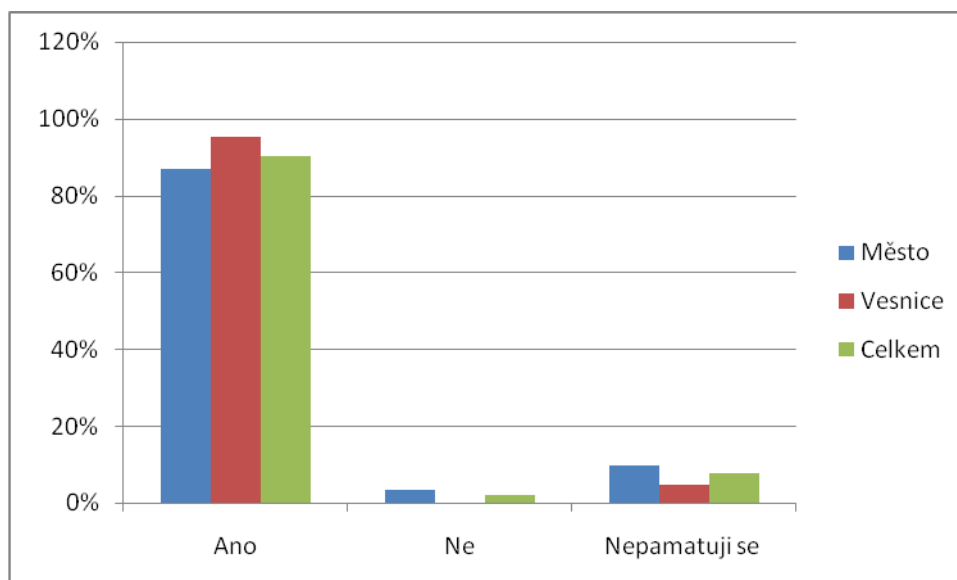
Graf 17. Názor respondentů na nebezpečnost osobního setkání s cizí osobou z Internetu.

6.7.5 Výsledky k cíli č. 5

Dílčím cílem č. 5 bylo zjistit, zda jsou žáci 7. a 8. tříd základních škol ve městě a na vesnici informováni o nebezpečnosti vytváření známostí na Internetu a kým. Tento cíl byl zkoumán pomocí otázek dotazníku č. 21 a 22.

Otázka č. 21 byla zaměřena na zjištění, zda respondenti byli informováni o nebezpečnosti sdělování osobních informací a vytváření nových známostí na Internetu. Na otázku odpovídalo všech 156 respondentů.

Kladnou odpověď zvolilo celkem 141 (90 %) respondentů, z toho 80 (87 %) ve městě a 61 (95 %) na vesnici. Zápornou odpověď zvolili celkem 3 (2 %) respondenti, z toho 3 (3%) ve městě a žádný na vesnici. Zda byli informováni, si nepamatuje celkem 12 (8 %) respondentů, z toho 9 (10 %) ve městě a 3 (5 %) na vesnici.

Graf 18. Informovanost o nebezpečnosti sdělování osobních informací a vytváření nových známostí na Internetu.

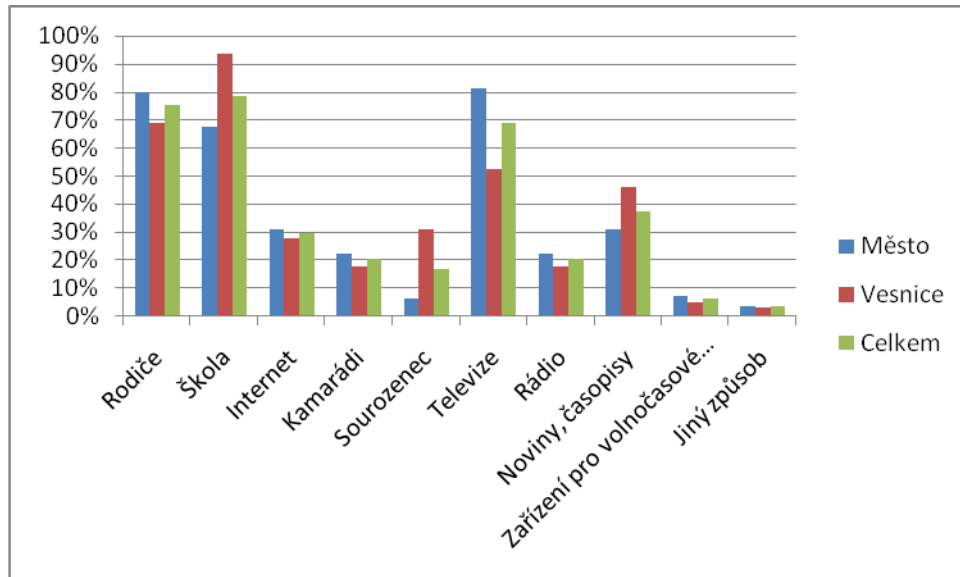
Otázka č. 22 byla zaměřena na zjištění, kdo respondenty informoval o nebezpečnosti sdělování osobních informací a vytváření nových známostí na Internetu. Na otázku odpovídalo 141 respondentů, kteří byli o nebezpečnosti informováni.

Odpověď *Rodiče* zvolilo 106 (75 %) respondentů, z toho 64 (80 %) ve městě a 42 (69 %) na vesnici. Odpověď *Škola* zvolilo 111 (79 %) respondentů, z toho 54 (68 %) ve městě a 57 (93 %) na vesnici. Odpověď *Internet* zvolilo 42 (30 %) respondentů, z toho 25 (31 %) ve městě a 17 (28 %) na vesnici. Odpověď *Kamarádi* zvolilo 29 (21 %) respondentů, z toho 18 (23 %) ve městě a 11 (18 %) na vesnici. Odpověď *Sourozenec* zvolilo 24 (17 %) respondentů, z toho 5 (6 %) ve městě a 19 (31 %) na vesnici. Odpověď *Televize* zvolilo 97 (69 %) respondentů, z toho 65 (81 %) ve městě a 32 (52 %) na vesnici. Odpověď *Rádio* zvolilo 29 (21 %) respondentů, z toho 18 (23 %) ve městě a 11 (18 %) na vesnici. Odpověď *Noviny, časopisy* zvolilo 53 (38 %) respondentů, z toho 25 (31 %) ve městě a 28 (46 %) na vesnici. Odpověď *Zařízení pro volnočasové aktivity* zvolilo 9 (6 %) respondentů, z toho 6 (8 %) ve městě a 3 (5 %) na vesnici. Odpověď *Jiný způsob* zvolilo 5 (4 %) respondentů, z toho 3 (4 %) ve městě a 2 (3 %) na vesnici.

Nejvíce jsou tedy zastoupeny odpovědi škola, rodiče a televize. Ve městě jsou nejvíce respondenti informováni prostřednictvím televize a rodičů. Na vesnici hraje nejdůležitější

úlohu škola a rodiče. V možnosti *Jiný způsob*, byly jako odpovědi uvedeny, 3x prarodiče a 2x přednášky.

Součet procentuálního vyjádření není 100 %, protože respondenti mohli uvádět více možností.

Graf 19. Zdroje informací o nebezpečí, které může hrozit od neznámých lidí na Internetu.

7 DISKUSE

Provedeným kvantitativním výzkumem jsme chtěli nejdříve zjistit, jaké jsou trendy v používání Internetu. Počítač s připojením k Internetu má 99 % domácností. Můžeme tedy říci, že Internet se stal jejich běžnou součástí. Překvapujícím zjištěním bylo, že nejčastěji uváděná doba strávená průměrně týdně na Internetu byla 1-5 hodin a to ve 32 % případů. Toto zjištění kontrastuje s všeobecným povědomím ve společnosti, že děti tráví na síti většinu času. Výsledek je však zcela v souladu s reprezentativním šetřením Českého statistického úřadu, který ve věkové kategorii 10-15 let zjistil, že nejvíce dětí - 34,4 % tráví na Internetu část v rozmezí 1-5 hodin týdně (Tabulka 36: Děti a internet — počet hodin strávených doma na internetu, 2. čtvrtletí 2010, 2010). Žákům 7. a 8. tříd slouží Internet jako nástroj, který jim umožňuje být v kontaktu s jinými lidmi, což dokládá zjištění, že 42 % dětí stráví nejvíce času na Internetu svou účastí na sociálních sítích. Zajímavým zjištěním bezpochyby je, že této činnosti se nejvíce věnuje plných 48 % žáků na vesnici, ale jen 38 % žáků ve městě. Jedním z důvodů může být to, že ve městě se žákům naskýtá ve škole i mimo ni větší možnost být v kontaktu s vrstevníky než na vesnici. Toto je dáno v první řadě tím, že městské školy navštěvuje více žáků než ty venkovské. Pro děti bydlící ve městě je vzhledem k dostupnosti dopravy snazší, aby se vzájemně navštěvovaly a účastnily se různých zájmových činností. Podle názoru 74 % respondentů jejich rodiče vědí, jak tráví čas na Internetu a 67 % rodičů jim tento čas omezuje. Většina rodičů tedy ví, jak jejich děti tráví čas na Internetu a tento se jim snaží regulovat. Dalším z trendů, který lze vypozařovat z odpovědí respondentů je, že účast na některé ze sociálních sítí je zcela běžná a registrováno na některé z nich je 94 % dětí a registrace proběhla nejčastěji v 11 letech. Internet k navazování známostí používá 61 % respondentů, z čehož plyne, že tyto děti jsou vystaveny potenciálním nebezpečím, které souvisí s takovým druhem seznamování se. Internet častěji používají k seznamování se respondenti na vesnici a to v poměru 73 % k 52 % respondentům ve městě. Jedním z důvodů, které k tomu vedou, je možnost většího sociálního kontaktu u dětí ve městě.

Dále nás zajímalo, zda respondenti sdílejí své osobní informace na Internetu a jaké. Respondenti na své osobní informace nejsou příliš opatrní, protože celých 94 % má některou z těchto informací na Internetu volně zveřejněnou a 78 % takové informace sděluje při seznamování se neznámým osobám. Mezi nejčastěji uveřejněné a sdělované osobní údaje patří jméno společně s příjmením, fotografie, věk, datum narození, e-mail nebo jiný kon-

takt. Adresa bydliště nebo školy se objevuje v nízkém procentu případů. Sdělování osobních informací je velmi rizikové, protože tyto údaje mohou být snadno zneužity k různým patologickým komunikačním praktikám jako je kyberšikana, kybergrooming či kyberstalking.

Dále jsme zjišťovali, jakým rizikům či rizikovým situacím jsou respondenti vystaveni při komunikaci s neznámými lidmi na Internetu. Téměř polovina respondentů (47 %), se již ocitla v situaci, kdy se je někdo snažil opakovaně kontaktovat, a 10 % respondentů se ocitlo v situaci, ve které byli požádáni o udržení komunikace v tajnosti. Zejména požadavek na udržení komunikace v tajnosti naznačuje, že v komunikaci není něco v pořádku. Za velmi rizikový lze považovat požadavek o osobní setkání, který se objevil u 16 % respondentů, kteří se seznamují na Internetu, přičemž více než polovina z nich se této schůzky zúčastnilo.

Dále nás zajímalo jaké je povědomí respondentů o nebezpečnosti poskytování osobních informací neznámým osobám a o osobním setkání s neznámou osobou. Bylo zjištěno, že toto povědomí je relativně vysoké, kdy 65 % respondentů považuje sdělování osobních informací za rizikové. Povědomí respondentů o nebezpečnosti setkání s neznámou osobou z Internetu je ještě vyšší, kdy se celkem 70 % respondentů domnívá, že takové setkání může být nebezpečné. Můžeme tedy konstatovat, že většina dětí si bezpečnostní rizika spojená s užíváním Internetu uvědomuje, i když je na druhou stranu potřeba říci, že těchto dětí by mělo být více, když vezmeme v potaz to, že tento problém je na školách často diskutovaným tématem a média hojně prezentují následky rizikového chování spojená s užíváním Internetu.

Dále jsme zjišťovali, jaká je informovanost o nebezpečnosti vytváření známostí na Internetu a kdo děti informuje. Bylo zjištěno, že informovanost je na vysoké úrovni a činí 90 %, přičemž nejdůležitějším zdrojem těchto informací jsou škola rodiče a televize.

ZÁVĚR

Internet se stal neodmyslitelnou součástí moderního světa. Kromě služeb, které Internet nabízí jako je vyhledávání informací, nakupování, prezentace firem apod., nám umožňuje komunikovat rychle, levně a efektivně. V kontaktu se svou rodinou, přáteli, obchodními partnery můžeme být on-line 24 hodin denně. Internet je také prostředek k svobodnému šíření jakýchkoliv informací, myšlenek či názorů. Je nutno zdůraznit, že neexistuje nástroj, který by zabránil tomu, aby nevznikaly stránky s dětskou pornografií, stránky s extremistickými názory nebo stránky, kde se prezentují různé nebezpečné náboženské sekty. Toto by nás mělo vést k opatrnosti, protože k takovým nebezpečným informacím se můžeme velmi snadno dostat naše děti a to buď cíleně, nebo zcela náhodou. Můžeme činit různá opatření, kterými můžeme tato rizika snížit, ale nelze je zcela eliminovat.

Nové možnosti v oblasti komunikace, které s sebou Internet přinesl, však v sobě skrývají řadu rizik. Je zřejmé, že lidé se ještě nenaučili zacházet s komunikačními nástroji, jako jsou například sociální sítě, které se stávají světovým fenoménem. Stačí, abychom se s nimi jenom zevrubně seznámili, a zjistíme kolik lidí má v profilu u své osoby uveřejněny osobní informace, kterými jsou fotografie, věk, adresa, zaměstnání apod. Tyto informace jsou v mnoha případech přístupné i náhodným návštěvníkům daného profilu. Jak již bylo řečeno, pouze na jedné ze sociálních sítí a to Facebooku, bylo v České republice v prosinci roku 2010 bezmála 3 milióny uživatelů a lze předpokládat, že tato hranice již byla překročena. Mohli bychom se setkat s názorem zakladatele Facebooku Marka Zuckerberga, že soukromí a s ním spojené osobní informace jsou přežitkem 20. století. Já však tento názor nesdílím. Proč mluvím zejména o sociálních sítích. Důvodem je to, že jsou obrovským zdrojem osobních informací, můžou být zneužity jak k různým podvodům, které jsou zejména spojeny se sociálním inženýrstvím, tak k aktivitám útočníků spojených s kybergroomingem, kyberšikanou či kyberstalkingem. Přes všechna rizika komunikace na Internetu považuji za nutné zdůraznit, že kladné stránky převažují nad těmi zápornými.

V praktické části bakalářské práce jsem zjistil, že zhruba 2/3 třetiny respondentů si uvědomuje rizika, která jsou spojena poskytováním osobních informací či osobním setkáním s neznámou osobou, kterou znají pouze z Internetu. Toto číslo by však mohlo být vyšší, pokud vezmeme v úvahu, že 9/10 žáků bylo seznámeno o nebezpečnosti sdělování osobních informací a vytváření známostí na Internetu, přičemž tyto informace jsou jim poskytovány především ve škole. Dalším zajímavým zjištěním je, že téměř 100 % respondentů má

doma připojení počítače k Internetu a 94 % je registrováno na některé ze sociálních sítí. Potom ani nepřekvapí zjištění, že nejvíce času na Internetu stráví respondenti účastí na sociálních sítích. O tom, že osobní informace nejsou to, na čem by dětem příliš záleželo, dokládá zjištění, že 94 % z nich má takové informace volně uveřejněné na Internetu. Aktivity dětí na Internetu by měly především monitorovat jejich rodiče, kteří by měli vědět, s kým dítě komunikuje, jaké osobní údaje v komunikaci uvádí a měli by ho upozornit na rizika spojená s uváděnými informacemi. Je zřejmé, že i přes veškerou pozornost, která je této problematice věnována, je nebezpečí zneužití osobních údajů stále vysoké.

Přínosem předkládané práce je, že zmapovala podstatnou část nebezpečných jevů spojených s užíváním Internetu a upozornila na rizika spojená s jeho užíváním. Informovanost o těchto rizicích by měla přispět k tomu, že uživatelé na ně budou umět reagovat, budou se umět v takových situacích zachovat správně a to tak, aby se nestali obětí útočníků, kteří je atakují s jakýmkoliv záměrem.

Naším společným cílem by mělo být udělat Internet bezpečnější pro nás i naše děti, k čemuž snad přispěla i tato práce tím, že na tyto rizika upozornila, popsala pravidla bezpečného užívání Internetu, jak pro děti tak rodiče a zabývala se zkušenostmi a postoji dětí k rizikům, která jsou spojena s užíváním Internetu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] *Bezpečnost a základní práva – jaká jsou pravidla pro internet?* [online]. Praha: IKRE, 2010, [cit. 19.4. 2011]. Dostupné z: http://www.radaevropy.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=211&Itemid=15.
- [2] ČERMÁK, I., NAVRÁTIL, M. *Vliv virtuální reality (VR) na psychiku jedince*. Československá psychologie. 1997, roč. 41, č. 1, s. 55-65.
- [3] ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky: domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.
- [4] GŘIVNA, T., POLČÁK, R. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium, 2008. ISBN 978-80-903786-7-4.
- [5] HYRMAN, M. *Od internetové šikany k sebevraždě*. Computer. 2008, roč. 15, č. 17, s. 10-12.
- [6] CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. ISBN 80-7201-265-7.
- [7] *Informační společnost v číslech 2011* [online]. Praha: ČSÚ, 2011, [cit. 19.4. 2011]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/informacni_spolecnost_v_cislech_2011.
- [8] JIROVSKÝ, V. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.
- [9] KOPECKÝ, K. *Sociální sítě jako prostředí pro nebezpečnou virtuální komunikaci* [online]. 2009, [cit. 21.4. 2011]. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/222/33/lang,czech/>.
- [10] KOPECKÝ, K. 2010a. *Kybergrooming: nebezpečí kyberprostoru*. Olomouc: Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7573-7.
- [11] KOPECKÝ, K. 2010b. *Stalking a kyberstalking: nebezpečné pronásledování*. Olomouc: Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7737-3.
- [12] KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Rizika virtuální komunikace*. Olomouc: Net University, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0.

- [13] MACHÁČKOVÁ, P. *Kyberšikana: ubližování bez hranic*. Psychologie dnes. 2007, roč. 13, č. 9, s. 50-53.
- [14] MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2310-5.
- [15] MATĚJKA, M. *Počítačová kriminalita*. Praha: Computer Press, 2002. ISBN 80-7226-419-2.
- [16] MITNICK, K. *Umění klamu: nejslavnější hacker na světě*. Gliwice: Helion, 2002. ISBN 83-7361-210-6.
- [17] *Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006-2008* [online]. Praha: MVČR, 2006, [cit. 19.4. 2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2006/komercni06.pdf>.
- [18] NAVRÁTIL, P. *Internet pro školy*. Vyd. 2. Kralice na Hané: Computer Media, 2004. ISBN 80-86686-16-7.
- [19] NEŠPOR, K. *Počítače a zdraví*. Praha: BEN, 1999. ISBN 80-86056-71-6.
- [20] NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-267-6.
- [21] PETERKA, J. 1995a. *Na počátku byl ARPANET....* [online]. 1995, [cit. 21.4. 2011]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/a95/a504c502.php3>.
- [22] PETERKA, J. 1995b. *Flame war* [online]. 1995, [cit. 19.4. 2011]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/a95/a509k130.php3>.
- [23] PETERKA, J. *Cyberspace* [online]. 1996, [cit. 21.4. 2011]. Dostupné z: <http://www.earchiv.cz/a96/a618k130.php3>.
- [24] PLATKO, O. *Sociální sítě I. díl* [online]. 2009, [cit. 21.4. 2011]. Dostupné z: <http://owebu.blogger.cz/Internet/Socialni-site-1-dil>.
- [25] *Počet obyvatel v obcích vybraného okresu od roku 2001 – Prakšice* [online]. Praha: VDB ČSÚ, 2011, [cit. 1.5. 2011]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?childsel0=1&cisl0tab=MOS+A04+OB2.70&kapitola_id=370&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=1&verze=0.

- [26] *Počet obyvatel v obcích vybraného okresu od roku 2001- Velký Ořechov* [online]. Praha: VDB ČSÚ, 2011, [cit. 1.5. 2011]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+A04+OB2.75&kapitola_id=370&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=1&verze=0.
- [27] *Počet obyvatel v obcích vybraného okresu od roku 2001- Zlín* [online]. Praha: VDB ČSÚ, 2011, [cit. 1.5. 2011]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+A04+OB2.75&kapitola_id=370&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=1&verze=0.
- [28] POLČÁK, R. *Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP*. Brno: Computer Press, 2007. ISBN 978-80-251-1777-4.
- [29] *Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu* [online]. Praha: MŠMT, 2004, [cit. 21.4. 2011]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/pravidla-pro-rodice-a-deti-k-bezpecnejsimu-uzivani-internetu>.
- [30] SAK, P. *Člověk a vzdělání v informační společnosti: vzdělávání a život v komputerizovaném světě*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-230-0.
- [31] Sdělení č. 104/1991 Sb. Federálního ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o právech dítěte.
- [32] SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-704-956-4.
- [33] SMEJKAL, V. *Internet a §§§*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0058-1.
- [34] SMEJKAL, V. a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-765-0.
- [35] ŠIMEK, R. Sociotechnika (sociální inženýrství) [online]. 2003, [cit. 21.4. 2011]. Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2003p/xsimek3sociotechnika.htm>.
- [36] ŠMAHEL, D. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-360-1.
- [37] ŠVEC, V. *Pozvání do metodologie pedagogického výzkumu: pracovní sešit*. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-121-9.

- [38] *Tabulka 36: Děti a internet — počet hodin strávených doma na internetu, 2. čtvrtletí 2010*. Praha: ČSÚ, 2010, [cit. 21.4. 2011]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/E4003156FB/\\$File/97011036.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/E4003156FB/$File/97011036.pdf).
- [39] VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2218-4.
- [40] VITOVSKÝ, A. *Anglicko-český a česko-anglický výkladový slovník Internetu*. Praha: AV Software, 2004. ISBN 80-901428-7-7.
- [41] WEBER, M. G. *Grooming Children for Sexual Molestation* [online] c 1996-2011, [cit. 20.4. 2011]. Dostupné z:
http://www.vachss.com/guest_dispatches/grooming.html.
- [42] Zákon č. 128/2000 Sb. ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení).

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

P2P Peer-to-peer.

TCP/IP Sada protokolů k propojování sítí. TCP/IP propojuje Internet.

WWW World Wide Web. Univerzální hypertextový systém fungující v síťovém prostředí.

ZŠ Základní škola.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1.	Připojení počítače k Internetu v místě bydliště.	42
Graf 2.	Průměrný čas strávený týdně na Internetu.	43
Graf 3.	Nejčastější činnost na Internetu.	44
Graf 4.	Povědomí rodičů o způsobu trávení času jejich dětí na Internetu.	44
Graf 5.	Omezování času respondentů stráveného na Internetu rodiči.	45
Graf 6.	Registrace na sociálních sítích.	46
Graf 7.	Věk registrace na sociálních sítích.	47
Graf 8.	Seznamování se na Internetu.	47
Graf 9.	Osobní informace volně uveřejněné na Internetu.	49
Graf 10.	Sdělování osobních informací neznámým osobám na Internetu.	49
Graf 11.	Jaké osobní informace respondenti sdělují neznámým osobám.	50
Graf 12.	Vystavení se možnému nebezpečí - opakovaná snaha o kontakt.	51
Graf 13.	Vystavení se možnému nebezpečí - žádost o udržení komunikace v tajnosti.	52
Graf 14.	Žádost neznámé osoby o osobní setkání.	53
Graf 15.	Osobní setkání s neznámou osobou z Internetu.	54
Graf 16.	Názor respondentů na nebezpečnost poskytování osobních informací cizí osobě z Internetu.	55
Graf 17.	Názor respondentů na nebezpečnost osobního setkání s cizí osobou z Internetu.	56
Graf 18.	Informovanost o nebezpečnosti sdělování osobních informací a vytváření nových známostí na Internetu.	57
Graf 19.	Zdroje informací o nebezpečí, které může hrozit od neznámých lidí na Internetu.	58

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha PI: Informovaný souhlas ZŠ a MŠ Prakšice
- Příloha PII: Informovaný souhlas ZŠ Velký Ořechov
- Příloha PIII: Informovaný souhlas ZŠ Zlín, Slovenská 3076
- Příloha PIV: Vyplněný dotazník

PŘÍLOHA P I: INFORMOVANÝ SOUHLAS ZŠ A MŠ PRAKŠICE

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Souhlasím s provedením výzkumu formou dotazníkové šetření u žáků 7. a 8. tříd naší základní školy pro účely vypracování bakalářské práce na téma „Nebezpečné jevy spojené s užíváním internetu“ studenta Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Milana Zábojníka.

S obsahem dotazníku jsem byl seznámen (a) a jsem srozuměn (a) s tím, že v případě zájmu bude naše škola s výsledky provedeného výzkumného šetření seznámena.

V. Prakšicích dne 9.3.2011

Ředitel školy

PŘÍLOHA P II: INFORMOVANÝ SOUHLAS ZŠ VELKÝ OŘECHOV

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Souhlasím s provedením výzkumu formou dotazníkové šetření u žáků 7. a 8. tříd naší základní školy pro účely vypracování bakalářské práce na téma „Nebezpečné jevy spojené s užíváním internetu“ studenta Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Milana Zábojníka.

S obsahem dotazníku jsem byl seznámen (a) a jsem srozuměn (a) s tím, že v případě zájmu bude naše škola s výsledky provedeného výzkumného šetření seznámena.

Milana Zábojníka
V *Velkém Ořechově* dne *9. 6. 2011*

Základní škola Velký Ořechov,
okres Zlín
příspěvková organizace
763 07 VELKÝ OŘECHOV č.p. 124
IČO: 750 70 181

J. Anička
.....
Ředitel školy

PŘÍLOHA P III: INFORMOVANÝ SOUHLAS ZŠ ZLÍN, SLOVENSKÁ 3076

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Souhlasím s provedením výzkumu formou dotazníkové šetření u žáků 7. a 8. tříd naší základní školy pro účely vypracování bakalářské práce na téma „Nebezpečné jevy spojené s užíváním internetu“ studenta Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Milana Zábajníka.

S obsahem dotazníku jsem byl seznámen (a) a jsem srozuměn (a) s tím, že v případě zájmu bude naše škola s výsledky provedeného výzkumného šetření seznámena.

Ve Zlíně dne 4. 3. 2011

.....

ředitel školy

Základní škola Zlín, Slovenská 3076,
příspěvková organizace,
Slovenská 3076
780 01 Zlín
IČO: 71008012
-2-

PŘÍLOHA P IV: VYPLNĚNÝ DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Milí žáci,

jsem studentem 3. ročníku Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a chci Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí praktické části mé bakalářské práce na téma *Nebezpečné jevy spojené s užíváním Internetu*.

Dotazník, který Vám předkládám je **anonymní**, proto se nemusíte obávat odpovídat pravdivě.

Správné odpovědi zakroužkujte nebo doplňte na volný řádek. Můžete zakroužkovat pouze jednu možnost, s výjimkou otázek, kde je výslovně povoleno zakroužkovat více možností.

Děkuji Vám za vypracování dotazníku a přeji Vám mnoho úspěchů v životě.

Milan Zábajník

1) Jsi dívka nebo chlapec?

- a) Dívka
- b) Chlapec

2) Kolik je ti let a do které třídy chodíš?

.....¹⁹..... let ⁹..... třídy

3) Navštěvuješ základní školu ve městě nebo na vesnici?

- a) Město
- b) Vesnice

4) Máte doma počítač s připojením k Internetu?

- a) Ano
- b) Ne

5) Kolik hodin týdně strávíš průměrně na Internetu?

- a) 1 hodina a méně
- b) 1 – 5 hodin
- c) 5 - 10 hodin
- d) 10 – 20 hodin
- e) více než 20 hodin (uved' kolik).....

6) Z času, který strávíš na Internetu, se nejvíce věnuješ?

- a) Vyhledávání informací
- b) Přehrávání/stahování filmů, videa
- c) Přehrávání/stahování hudby
- d) On-line hraní/stahování her
- e) Sociální sítě (např. Facebook, Spolužáci.cz)
- f) Diskusní skupiny, Chaty
- g) E-mail (pošta)
- h) Telefonování přes Internet
- i) Jiné (uved)..... *Mohlo*.....

7) Vědí rodiče, jak trávíš čas na Internetu?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

8) Omezují rodiče tvůj čas strávený na Internetu?

- a) Ano
- b) Ne

9) Jsi registrovaný (á) na některé ze sociálních sítí jako např. Facebook, My Space, Lidé.cz, Libimseti.cz, Spolužáci.cz?

- a) Ano
- b) Ne

10) Jestliže jsi registrovaný (á) na některé ze sociálních sítí, v kolika letech ses poprvé registroval (a)?

..... *6*

11) Které z těchto osobních informací máš o sobě volně uveřejněné na Internetu?

Můžeš zakroužkovat více možností.

☒ a) Jméno společně s příjmením	☒ g) E-mail nebo jiný kontakt (např. ICQ, Skype)
☒ b) Věk	☒ h) Fotografie, na kterých jsi zachycen (a)
☒ c) Datum narození	☒ i) Video, na kterých jsi zachycen (a)
☒ d) Adresu bydliště	j) Jiné (uved).....
e) Adresu školy	k) Žádné
f) Telefonní číslo	

12) Používáš Internet k navazování známostí?

- a) Ano
- b) Ne

13) Stalo se ti někdy, že se tě neznámá osoba snažila opakovaně na Internetu kontaktovat?

- a) Ano, jedna osoba
- b) Ano, 2 – 4 různých osob
- c) Ano, 4 – 6 různých osob
- d) Ano, více jak 6 různých osob (uved).....
- e) Ne

14) Sdělujeteš neznámé osobě, se kterou se seznámíš na Internetu, kromě své přezdívky nebo křestního jména, jiné osobní informace (např. jméno společně s příjmením, věk, datum narození, adresa bydliště, adresa školy, telefonní číslo, e-mail nebo jiný kontakt, fotografie, video)?

Odpovídají pouze ti z Vás, kteří na otázku č. 12 odpověděli ANO.

Uved' ANO i v případě, že sdělíš pouze jednu z informací uvedených v závorce.

- a) Ano
- b) Ne

15) Pokud jsi na otázku č. 14 odpověděl (a) ANO, uveď, které z těchto osobních informací poskytuješ neznámé osobě, se kterou se seznámíš na Internetu (můžeš zakroužkovat více možností):

- a) Celé jméno a příjmení
- b) Věk
- c) Datum narození
- d) Adresu bydliště
- e) Adresu školy
- f) Telefonní číslo
- g) E-mail nebo jiný kontakt (např. ICQ, Skype)
- h) Fotografie, na kterých jsi zachycen (a)
- i) Vídea, na kterých jsi zachycen (a)
- j) Jiné (uved).....

16) Myslíš si, že poskytování osobních informací neznámé osobě (např. jméno společně s příjmením, věk, datum narození, adresa bydliště, adresa školy, telefonní číslo, e-mail nebo jiný kontakt, fotografie, video), kterou znáš pouze z Internetu, může být nebezpečné?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Určitě ne
- d) Spíše ne
- e) Nevím

17) Byl (a) jsi neznámou osobou, se kterou ses seznámil na Internetu požádán (a), abys komunikaci udržel (a) v tajnosti? *Odpovídají pouze ti z Vás, kteří na otázku č. 12 odpověděli ANO.*

- a) Ano, jednou osobou
- b) Ano, 2 – 4 různými osobami
- c) Ano, 4 – 6 různými osobami
- d) Ano, více jak 6 různými osobami (uved).....
- e) Ne

18) Byl (a) jsi neznámou osobou, se kterou ses seznámil na Internetu požádán (a) o osobní setkání? *Odpovídají pouze ti z Vás, kteří na otázku č. 12 odpověděli ANO.*

- a) Ano, jednou osobou
- b) Ano, 2 – 4 různými osobami
- c) Ano, 4 – 6 různými osobami
- d) Ano, více jak 6 různými osobami (uved).....
- e) Ne

19) Přistoupil (a) jsi na osobní setkání s neznámou osobou, se kterou ses seznámil na Internetu a setkal (a) jsi se s ní osobně? *Odpovídají pouze ti z Vás, kteří na otázku č. 18 odpověděli ANO.*

- a) Ano, s jednou osobou
- b) Ano, se 2 – 4 různými osobami
- c) Ano, se 4 – 6 různými osobami
- d) Ano, více jak s 6 různými osobami (uved).....
- e) Ne

20) Myslíš si, že osobní setkání s osobou, se kterou ses seznámil (a) nebo by ses mohl(a) seznámit na Internetu, může být nebezpečné?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Určitě ne
- d) Spíše ne
- e) Nevím

21) Informoval tě někdo o tom, že sdělování osobních informací a vytváření známostí na Internetu může být nebezpečné?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nepamatuji se

22) Kdo tě o tomto nebezpečí informoval? *Odpovídají pouze ti z Vás, kteří na otázku č. 21 odpověděli ANO (můžeš zakroužkovat více možností):*

- a) Rodiče
- b) Škola
- c) Internet
- d) Kamarádi
- e) Sourozenec
- f) Televize
- g) Rádio
- h) Noviny, časopisy
- i) Zařízení pro volnočasové aktivity (např. Dům dětí a mládeže)
- j) Jiný způsob (uved').....